

KWARTALNIK TARNOGRODZKI

ISSN 1509-3735



NUMER 18

ROK VI

2004



Chrystus Zmartwychwstał - Prawdziwie Powstał
wraz z tym chrześcijańskim pozdrowieniem
przesyłamy mieszkańcom gminy Tarnobrzeg
oraz naszym gościom i sympatykom
życzenia zdrowych, spokojnych
Świąt Wielkanocnych.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Burmistrz Tarnobrzegu

Ryszard Kowal

Michał Dec



WIERSZE PIOTRA KUPCZAKA Z TOMIKU POEZJI „NIEBA OTWARTE”

Matko

ty wydałaś
od Ojca danego
od początku
w tobie zrodzonego
jesteś z Nim
w miłości na świat
ofiarowanego
odpowiadając
tak
Matko zrodzona bez winy
za sprawą Bożej Miłości
z żyznej twej ziemi
zrodzony
przed tobą u Ojca
uobecniony
w tobie jako Człowiek
obraz upokorzony

20.03.1998

Nieznajomemu

pamięci Bogusława G.

twój głos jak echo
w uszach trwa
bolesny
ty nieobecny
za oknem wiosny płacz
z łez naszych deszczem
i jeszcze
tren milczących sal
korytarz wąski
za krokiem krok
jak w obłędzie
chór opuszczonych głów
wszędzie cię brak
brak mi słów
wiosny żal
jakaś pustka
czas życie dalej pcha

29.08.1994

Moja mała Ojczyzna

Baju baj, baju baj, baju baj....
Czy jest gdzieś piękniejszy niż mój kraj?
Zima śniegiem prószy,
Zaspy w śniegu po uszy,
Lód śliski na stawie,
Dzieci roześmiane w zabawie.
Gdy przedwiośnie zawita,
To leszczyna zakwita,
Stopnieją zimowe lody,
Rzeką popłyną wody,
Ptaki szczebiocą radośnie,
To już przedwiośnie.
Kiedy wiosenny rozdzwoni się dzwonek,
To wiosna, oznajmia skowronek.
Drzewa całe staną w pąkach,
Kwiaty zakwitną na łąkach.
Baju baj, baju baj... a z rana?
Z rana słyhać w gnieździe klekot bociana.
Nieba błękit wokół się rozpościera,
W piersiach aż dech zapiera.
Jak człowiekowi potrzeba niewiele,
Wystarczy zapach bzu i słowicze trele....
Babcia się zamyśliła – wnuczka pyta co dalej?
A dalej Agatko, dalej, babcia bajek naplecie,
Ale dopiero aż w lecie.

Tarnogród, 5 luty 2004r.

Maria Kucharska

„WITAJ MARIO, ŚLICZNA PANI DO CIEBIE WOŁAMY”

śpiewamy w jednej z pieśni Maryjnych.

I chce się dodać – parafrazując tekst pieśni - umacniaj nas nadzieją.

19 marca 2004 roku trzeba ocalić od zapomnienia. Nie pamiętamy tak wielkiej rzeszy wiernych na czele z Jeks. bp Mariuszem Leszczyńskim i licznie przybyłymi kapłanami.

Komu z nas serce wówczas nie biło szybciej, kiedy dzwony kościelne rozkołysały swą pieśń nucąc, Ave Maria, Bądź pozdrowiona.

Na rynku przed Tarnogrodzkim Ośrodkiem Kultury stanęła Maryja w swoim Częstochowskim wizerunku z twarzą jak polska ziemia czarna, z twarzą jak polska ziemia znaczone bliznami rozbiorów, wojen, komunistycznego reżimu, a dziś moralnie zniszczoną z osłabioną wiarą, bez nadziei.

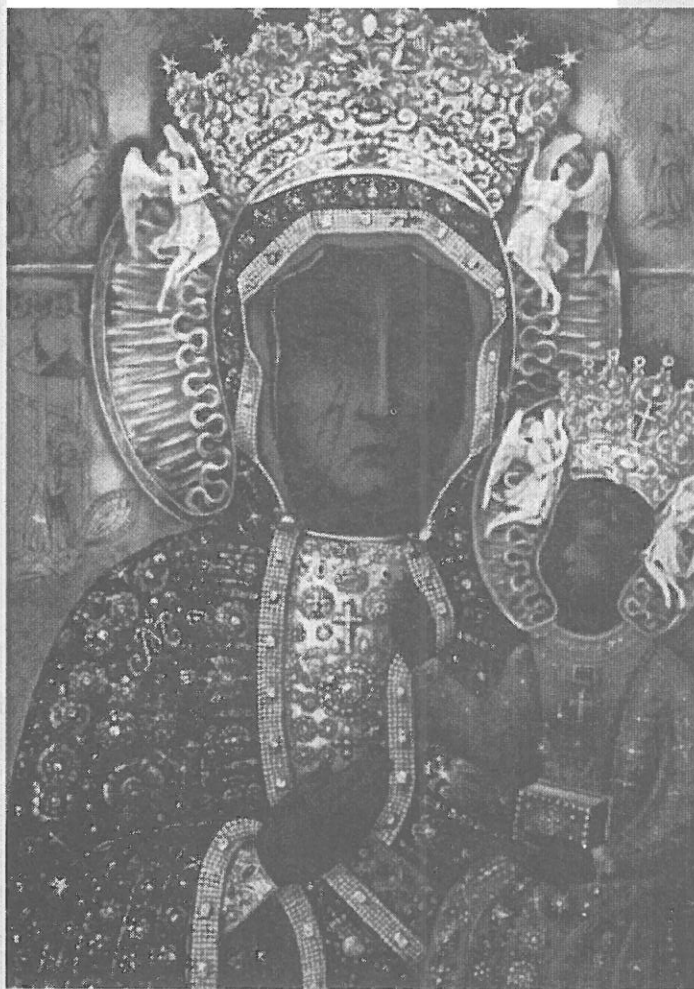
Być może niejeden z nas zadawał sobie pytanie, po co to wszystko, inni układali litanie prośb do MB – jakby była „dobrą wróżką”, spełniając w ciągu doby nasze prośby.

A Ona przybyła, by umocnić naszą nadzieję na lepsze jutro. Ona pragnęła rozkrzesić w nas życie Bogiem, by rodzina była mocna nadzieją, by każdy człowiek dla człowieka bratem.

Zastanawiałam się, czy dziś, tak jak 30 lat temu, wierni wyjdą ze swoich zakamarków, „ciepłych pantofli”, zegną kolana przed Czarną Madonną.

I nie pomyliłam się wyznać z nadzieją: „Przyszliśmy po nadzieję”.

Sancja Gach



Cudowny Obraz w Klasztorze Paulinów
na Jasnej Górze w Częstochowie.

Tarnogród w tle historycznym

W Encyklopedii Powszechnej PWN wydanej w 1976r. pod hasłem Tarnogród istnieje zapis: „wieś w woj. zamojskim, we wschodniej części Kotliny Sandomierskiej.” Natomiast miasto Tarnogród zostało założone i lokowane na surowym korzeniu w 1567r. jako jedno z dóbr Stanisława Tarnowskiego – wojewody sandomierskiego i starosty krzeszowskiego. Tarnogród wyróżniał się swą dostojną nazwą w bliższej i dalszej okolicy, ale przede wszystkim słynął z licznych wydarzeń historycznych, mniej lub więcej znanych. Uważam, iż najmniej znany jest okres po powstaniu Księstwa Warszawskiego (1807r.), kiedy to Tarnogród stał się powiatem. Po zwycięstwach Napoleona i pokoju zawartym w Tylży dokonano nowego podziału jednostek administracyjnych w kraju. Na wzór francuski powstały departamenty. W departamencie lubelskim miasto Tarnogród podniesiono do stopnia powiatu w 1810r. Powiat tarnogrodzki składał się z 22 małych gmin, a były to: Abramów, Biszczka, Biłgoraj miasto, Biłgoraj gmina, Chmiełek, Frampol, Goraj miasto, Goraj gmina, Janów Lubelski, Janów gmina, Luchów, Lipiny, Łukowa, Naklik, Majdan Księżpolski, Phusy, Potok Dolny, Radzięcin, Różaniec, Sól, Tarnogród i Zamch.

Powyższe dane przytoczyłam z książki Tadeusza Bazana „Zarys dziejów gminy Potok Górny 1574 – 2002”, Leżajsk 2003. W powiecie sprawował władzę burmistrz przy pomocy od 9-12 radnych. Powołano również Sąd składający się z wydziału pojednawczego i wydziału spornego. Wydział pojednawczy stanowił sędzia pokoju, który załatwiał sprawy cywilne czyli pojednanie stron oraz sprawy opiekuńcze. Wydział sporny sądu pokoju był jednoosobowy. Sędzia miał do pomocy przydanego podsędka, od roku 1810 podsędkiem był Tomasz Wroczyński, on kontrolował księgi stanu cywilnego.

Do tych ksiąg proboszczowie, jako urzędnicy stanu cywilnego, wpisywali także akta stanu cywilnego Żydów. Od 1811r. miasto używa

pieczęci z nowym herbem państwowym sasko-polskim i polskim napisem. Podsądek posiadał szeroki zakres kompetencji prawnej: orzekał w sprawach karnych zagrożonych nadużyciami i sankcją aresztu do 5 dni oraz niewielką grzywną w wysokości 30 zł.

Od wyroku sądu pokoju można się było odwołać do trybunału cywilnego mieszczącego się w stolicy departamentu, w przypadku powiatu tarnogrodzkiego był to Lublin.

Liczba ludności za Księstwa Warszawskiego wynosiła 3391, tyle samo, co wykazała statystyka w 1809r. W tym też roku wojska polskie Księstwa Warszawskiego pod wodzą księcia Józefa Poniatowskiego zdobyły Zamość, a po nim i Tarnogród. Również za czasów Księstwa Warszawskiego zaczęła się rozwijać szkoła elementarna, która odtąd staje się instytucją miejską (poprzednio istniała szkoła parafialna). Po upadku Księstwa Warszawskiego i powstania na Kongresie Wiedeńskim w 1815r. Królestwa Polskiego Tarnogród pozostał nadal powiatem aż do roku 1842. Potem przyłączono go do powiatu zamojskiego. Posiadał w dalszym ciągu Sąd Pokoju, a podsądek Tomasz Wroczyński parafował Księgi akt stanu cywilnego, używając pieczęci z dwugłowym orłem rosyjskim i polskim oraz polskim napisem „Królestwo Polskie: Sąd Pokoju powiatu Tarnogród. Departament Lublin”. Od roku 1826 akt stanu cywilnego parafował dziekan tarnogrodzki, proboszcz biłgorajski.

W związku z ukazem carskim miastom Królestwa nadano nazwę magistrat, który urzędował w ratuszu. Tarnogród w 1819r. liczył 3711 mieszkańców, domów murowanych było 7, a drewnianych 683. Jarmarków było 10, dniami targowymi były wtorek i piątek. Wiemy, że w przywileju lokacyjnym miasto otrzymało targ tygodniowy we wtorki i 3 targi roczne, czyli jarmarki: na św. Floriana (4 V), na św. Wawrzyńca (10 VIII) i na św. Elżbietę (5 XI).

Od 1841r. na mocy ukazów carskich wprowadzono walutę rublową rosyjską jako

obowiązującą, licząc na grosz pół kopiejki, na złotówkę 30 kopiejek.

Na kilka lat przed wybuchem II wojny światowej wspomniany Sąd Pokoju przemianowano na Sąd Grodzki, który funkcjonował do 1942r. Przy Sądzie Pokoju istniało biuro notarialne, którego od 1934r. kierownikiem był Stefan Kłosiński. W trakcie swego urzędowania przytrafiła mu się dość nieprzyjemna sprawa, która oparła się nawet o Sąd Dyscyplinarny Lubelskiej Izby Notarialnej.

W dniu 31 maja 1937r. sporządził wbrew przepisom art. 69 Prawa o Notariacie, testament w akcie publicznym, mocą którego przedstawiony niejaki Maciej Torba, fałszywie podając się za Jana Deryłę, zapisał jako Jan Deryło, Katarzynie Deryłowej czwartą część całego swego majątku na własność, a drugą taką część na dożywotnie użytkowanie. Jan Deryło był właścicielem gospodarstwa rolnego we wsi Lipiny Dolne, gminy Potok Górny i od kilku lat ciężko chorował na gruźlicę. Żona jego Katarzyna, obawiając się, że mąż może wkrótce umrzeć, nakłoniła Macieja Torbę, by jako Deryło Jan sporządził na jej korzyść testament. Notariusz Kłosiński, sprawdzając wręczone mu zaświadczenie wydane przez Zarząd Gminy w Potoku Górnym, zauważył, że wedle treści pisma Jan Deryło winien liczyć lat 25 podczas gdy osobnik podający się za niego wyglądał znacznie starszej. Żona wyjaśniła mu, że mąż jej od dłuższego czasu złożony jest ciężką chorobą i dlatego się postarzał. Jej zeznania potwierdził również Sebastian Figurski, który na kilka lat przed tym był posterunkowym policji w gminie Potok Górny. Sprawa się wydała i notariusz Stefan Kłosiński został obwiniony o niedokładne sprawdzenie tożsamości stawiającego do aktu, apodającego się za Jana Deryłę. Sąd Dyscyplinarny Lubelskiej Izby Notarialnej orzekający w I Instancji na posiedzeniu w dniu 12 września 1938 roku wydał wyrok uniewinniający. (Jestem w posiadaniu odpisu tegoż wyroku).

Ten mały wycinek z dziejów Tarnogrodu świadczy, jak bogata jest historia tej miejscowości.

Od jej mieszkańców zależy, jak zapiszą się następne Karty Tarnogrodu.

Stanisława Matlaszewska

Odpis wyroku Sądu Dyscyplinarnego I Instancji Lubelskiej Izby Notarialnej.

ODPIS WYROKU

Sąd Dyscyplinarny Lubelskiej Izby Notarialnej orzekający w I Instancji na posiedzeniu w dniu 12 września 1938 roku w składzie następującym: Przewodniczący Wiceprezes Sądu Okręgowego w Lublinie Tadeusz Korolko, Członkowie Sądu: Franciszek Falkiewicz notariusz, Andrzej Hałaciński notariusz, w obecności Wiceprokuratora Sądu Okręgowego w Lublinie Jana Grzybowskiego, i Rzecznika Dyscyplinarnego Bolesława Skowery notariusza, przy udziale protokółanta Asesora notarialnego Dr. Longina Holejki, rozpatrując sprawę dyscyplinarną notariusza Stefana Kłosińskiego w Tarnogrodzie, obwinionego o to, że: dnia 31 maja 1937 roku nie sprawdziwszy w należyty sposób tożsamości stawiającego do aktu a podającego się za Jana Deryłę i poprzestawszy jedynie "na zaświadczeniu o" tożsamości, wydanym przez Zarząd Gminy w Potoku Górnym i twierdzeniu stawiającego oraz jego rzekomej żony Katarzyny Deryłowej, iż jest on Janem Deryłą, pomimo, że sam powziął wątpliwość co do wyglądu stawiającego, który stosownie do okazanego zaświadczenia winien był mieć lat 25, a wyglądał znacznie starszej, sporządził wbrew przepisom art. 69 Prawa o Notariacie, testament w akcie publicznym / N.Rep.313 /, mocą którego podstawiony niejaki Maciej Torba, fałszywie podając się za Jana Deryłę, zapisał jako Jan Deryło, Katarzynie Deryłowej czwartą część całego swego majątku na własność, a drugą taką część na dożywotnie użytkowanie

p o s t a n o w i ł

uniewinnić notariusza Stefana Kłosińskiego notariuszaw Tarnogrodzie od zarzutu oskarżenia.- Koszty postępowania dyscyplinarnego ponosi Lubelska Izba Notarialna.-

U z a s a d n i e n i e

Na podstawie wyników przeprowadzonej rozprawy a w szczególności zeznań świadków Sebastiana Figurskiego i Jana Falandyusza,

zgodnych z nimi wyjaśnień obwinionego notariusza oraz dołączonych do akt odpisów: testamentu, zeznanego – przed obwinionym w dniu 31 maja 1937r. do Nrep.313, „zaświadczenia o tożsamości”, wydanego przez Zarząd Gminy w Potoku Górnym N.Z/d/5/37 i aktu oskarżenia, wniesionego przez Podprokuratora S.O. w Zamościu przeciw Janowi Torbie i Katarzynie Deryło o występki z art. 26,-187 i 264 §1K.K., ustalił Sąd Dyscyplinarny następujący stan rzeczy:

Jan Deryło, będąc właścicielem gospodarstwa rolnego we wsi Lipiny Dolne, gminy Potok, powiatu Biłgorajskiego, od kilku lat był ciężko chory na gruźlicę.- Żona jego Katarzyna, obawiając się, że może wkrótce umrzeć, nakłoniła Macieja Torbę, by ostatni bez wiedzy chorego Deryły – jako Deryło, sporządził na jej korzyść testament.- W tym celu Torba wraz z Deryłową w dniu 31 maja 1937 roku przybyli do notariusza Stefana Kłosińskiego w Tarnogrodzie, któremu Torba przedstawił się za Jana Deryłę, wręczając mu „zaświadczenie o tożsamości”, wydane przez Zarząd Gminy w Potoku Górnym w dniu 15.IV.1937r. na imię Jana Deryły.- Notariusz Kłosiński sprawdzając wręczone mu zaświadczenie zauważył, że wedle treści jego Jan Deryło winien liczyć lat 25 podczas gdy osobnik podający się za niego wygląda znacznie starszej, na co otrzymał od stawających wyjaśnienie, że Deryło trapiący od dłuższego czasu ciężką chorobą szybko postarzał się.- Wyjaśnienie to przyjął notariusz za wystarczające zwłaszcza, że tożsamość testatora poświadczył mu także świadek sporządzić się mającego testamentu Sebastian Figurski, który na kilka lat przed tym, jako posterunkowy Policji Państwowej pełnił służbę w Gminie Potok.- Po tym wyjaśnieniu Torba w obecności Deryłowej – oraz czterech świadków aktu podyktował notariuszowi Kłosińskiemu testament, na mocy którego jedną czwartą część majątku zapisał na własność Katarzynie Deryłowej, zaś drugą jedną czwartą część majątku Deryły oddał jej na dożywotnie użytkowanie tak sporządzony testament podpisał imieniem i nazwiskiem Jana Deryły.

W tym stanie rzeczy Sąd Dyscyplinarny nie dopatrywał się po stronie obwinionego obecnie notariusza Kłosińskiego żadnego przewinienia przy sprawdzeniu tożsamości

testatora.- Artykuł 69 §2 Prawa o Notariacie postanawia, że w braku świadków tożsamość /rekognoscentów/ notariusz może stwierdzić tożsamość stawających dowodem osobistym lub innym dokumentem. Jak widocznym jest z §1 tego artykułu ustawodawca nałożył na notariuszy pozytywny obowiązek stwierdzenia tożsamości stawających przy dokonaniu czynności urzędowych.- Konsekwencją tego obowiązku w braku rekognoscentów jest merytoryczna ocena przez notariusza przedłożonego mu dokumentu, zbadanie i sprawdzenie naprowadzonych w dokumencie danych.- W konkretnym wypadku notariusz Kłosiński zadość uczynił zdaniem Sądu Dyscyplinarnego wymogom art. 69 Prawa o Notariacie, stwierdzając tożsamość testatora dla braku dwóch rekognoscentów przedłożonym mu „zaświadczeniem o tożsamości”. Dokument ten wystawiony był przez Urząd Gminy a więc przez władzę powołaną do wydawania takich zaświadczeń.- Okoliczność, że notariuszowi Kłosińskiemu nasunęły się wątpliwości ze względu na wiek i wygląd testatora dowodzi, że obwiniony notariusz badał merytorycznie przedłożony mu dokument. Sąd Dyscyplinarny uznał za usprawiedliwienie, że mimo te wątpliwości notariusz Kłosiński testament sporządził, gdyż wyjaśnienie tych wątpliwości przez stawających chorobą testatora było w konkretnym wypadku logiczne, zwłaszcza gdy się uwzględni, że w zasadzie testamenty sporządzają osoby ciężko chore, oraz, że Figurski, działający jak to wynika, z przeprowadzonego przewodu, w dobrej wierze, potwierdził notariuszowi tożsamość testatora.- Tę ostatnią okoliczność uznał Sąd Dyscyplinarny za bardzo ważną, ile że notariusz Kłosiński mógł polegać na zdaniu Figurskiego, gdyż przyjąć należało, że ten ostatni, jako były posterunkowy z Potoka, zna Deryłę.

Z naprowadzonych pobudek Sąd Dyscyplinarny uniewinnił notariusza Kłosińskiego od zarzutu obwinienia.

Orzeczenie o kosztach postępowania dyscyplinarnego znajduje uzasadnienie art. 54 Prawa o Notariacie.

(podpisali)

T.Korolko, Fr.Falkiewicz, A.Hałaciński.

Historia parafii Tarnogród

(ciąg dalszy)

Kaplica Matki Bożej została wybudowana w latach 1750 – 1764 wraz z prezbiterium i zakrystią. W ołtarzu, w kaplicy Matki Bożej, w polu centralnym znajduje się obraz, który jest kopią obrazu Matki Bożej Dzikowskiej. Na zasuwach znajdują się obrazy św. Mikołaja i św. Rocha, w zwieńczeniu Matka Boża Szkaplerzna. W kaplicy znajduje się także obraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy, który ofiarowali oo. Redemptoryści.

Prócz ołtarza w Kaplicy Matki Bożej, kościół aktualnie zdoła pięć ołtarzy bocznych. Są to:

- ołtarz św. Antoniego z obrazem na płótnie, a na zasuwie Pan Jezus na pustkowiu, w zwieńczeniu obraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy;
- ołtarz św. Jana Nepomucena w zwieńczeniu ma obraz Matki Bożej Częstochowskiej;
- ołtarz Pana Jezusa Ukrzyżowanego, Chrystus snycerski XVII wieczny, w zwieńczeniu Pieta;
- ołtarz św. Franciszka, na zasuwie obraz św.



- ołtarz św. Walentego na płótnie, w zwieńczeniu św. Tekla;
- ołtarz Matki Bożej Apostolskiej ma u spodu wizerunek ks. Kłopotckiego, w zwieńczeniu św. Kazimierz królewicz.

Ambona i chrzcielnica, stylem nawiązująca do baroku, zostały wykonane w latach 1905–1910 przez Walentego Bazana z Bukowiny. Organy 18-głosowe – czeskiej firmy „Jan Tuček” – kupiono w 1910 roku. Polichromia wnętrza kościoła została przemalowana przez Szymona Zina w latach 1880 – 1889.

Obok kościoła stoi zabytkowa dzwonnica z 1777 roku. Jej budowniczym jest profesor Akademii Zamojskiej, fundator i budowniczy kościoła w Goraju, ks. infułat Baltazar Dulewski.

Kościół drewniany z drzewa modrzewiowego został wybudowany za miastem przez mieszczan tarnogrodzkich około 1624 roku. Kościół jest poświęcony św. Rochowi, patronowi od zarazy. W ostatnich latach został gruntownie odnowiony z zachowaniem dawnej świetności. W kościele znajdują się: wczesnobarokowy ołtarz, osiemnastowieczne barokowe organy, krucyfiks w stylu rokokowym oraz kropielnica z granitu przy wejściu do świątyni. Kościół ten jest najstarszym drewnianym kościołem na Zamojszczyźnie.

Z cyklu „Wiejskie teatry w swojej stolicy”

„Kultura ludowa nie może być uważana za muzealny zabytek, ale powinna być czynnikiem, który rozszerza przestrzeń i nową siłą daje kulturze narodowej oraz nie pozwala jej rozpuścić się bezwolnie w kulturze świata”

Ignacy Solarz /1926/

„... tu już nie ma sceny, ani widowni, wszystko, staje się teatrem – uroczystością, teatrem zabawą, czy teatrem nabożeństwem...”

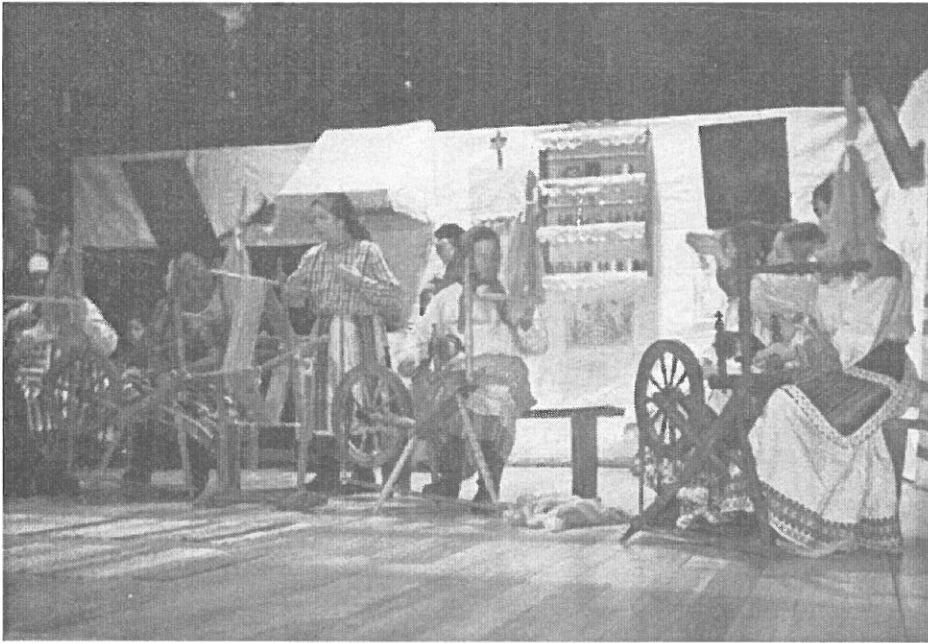
Adam Bień, Jędrzej Cierniak /1928/

Poraz 29 przyjechały do Tarnobrodu wiejskie teatry. W dniach 30 stycznia – 1 lutego 2004r. w Tarnobrodzie odbył się XXIX Międzywojewódzki Sejmik Wiejskich Zespołów Teatralnych. Dwudziestą dziewiątą edycję „Sejmikowania” w Tarnobrodzie zainaugurował Zespół Obrzędowy z Rudy Solskiej (pow. biłgorajski) „Kopanie Kartofli” w reżyserii Ireny Potockiej. Spektakl zaprezentowany przypominał nam pracę przy kopaniu kartofli oraz gościnność gospodarzy w społeczności wiejskiej. Dyplom i upominek wręczył Pan Andrzej Kurowski Wojewoda Lubelski.

Gmina Harasiuki zaprezentowała dwa zespoły z miejscowości Łazory i Sieraków. Zespół Obrzędowy KGW w Sierakowie (pow. nizański) w widowisku „Pieczenie chleba” przekazał tradycję i sposób tradycyjny wypieku chleba. Prezentowany obrazek sceniczny poza samą recepturą pieczenia chleba przedstawił unikalny sprzęt jakim posługiwały się domowe gospodynie, tj. dzierzka, łopata, pogrebac oraz tradycyjny w warunkach wiejskich piec do wypieku chleba. Reżyserem przedstawienia był Artur Siek. Dyplom i upominek wręczył Marszałek Województwa Lubelskiego – Pan Henryk Makarewicz „Obieraczki” to tradycyjne widowisko z obieraniem kapusty i przechowywaniem na okres zimowy, aż do wczesnej wiosny. Reżyser widowiska Artur Siek przedstawił sposób przyrządzania kapusty jak i dawny sprzęt: beczka, szatkownica. Beczki wykonywali z drewna dębowego.



Zespół obrzędowy GOK w Harasiukach „Obieraczki”. Gmina Harasiuki pow. nizański.



Zespół obrzędowy z Hańska „Prządki” pow. włodawski.

Upominek i dyplom wręczyła Pani Senator Irena Kurzępa.

W pierwszym bloku widowisk tj. po południu 30 stycznia wystąpił Zespół Teatralny „Babiniec” z Czarnej (pow. bieszczadzki woj. podkarpackie) „Czekając na Polskę” w reżyserii Róży Franczak. W spektaklu wykorzystano fragmenty utworu W. Broniewskiego „Młodość”, „Wspomnienia legionisty” Wincentego Solka, pism J. Piłsudskiego, pieśni z okresu powstania styczniowego i I wojny światowej. Dyplom i upominek wręczył Dyrektor TOK – Pan Władysław Dubaj.

Gospodarze tj. Szkoła Podstawowa w Tarnogrodzie zaprezentowała „Wesele”. W widowisku weselnym występowali uczniowie, rodzice, dziadkowie, nauczyciele i nauczyciele emeryci, kapela TOK. Nagrodę wręczał Burmistrz Tarnogrodu – Pan Michał Dec, jednocześnie pogratulował Dyrekcji Szkoły ciekawego pomysłu na integrację społeczności w środowisku.

Więcej o pomysle i zespole napiszemy w oddzielnym artykule.

Rada Artystyczna w tym samym dniu spotkała się z wykonawcami i twórcami tych widowisk.

Każdy występ był dokładnie omówiony tj. zalety i małe niedociągnięcia w zamyśle budowy scenariusza, jak i prezentacji scenicznej.

Drugi dzień Sejmiku - 31 stycznia rozpoczął Zespół „Uhruszczanki” z Uhruska (pow. włodawski) widowiskiem „Święte wieczory – szczodriwki”. Reżyserem widowiska była Janina Duchnicka. Upominek i dyplom wręczył Pan

Krzysztof Marszałek – Wicedyrektor Departamentu Współpracy z Samorządami i Upowszechniania Kultury w Ministerstwie Kultury.

Zespół „Podlesianie” ze Szkoły Podstawowej Nr 2 z Trzebosi (woj. podkarpackie pow. rzeszowski) zaprezentował, spektakl zatytułowany „Chodzi Turoń od chaty do chaty”. Spektakl wyreżyserowała Marta Lisowska. Godny przykład do naśladowania, gdzie dzieci i młodzież z zaangażowaniem przenoszą tradycje swoich przodków. Praca ta niewątpliwie zasługuje na słowa uznania. Dyplom i upominek wręczył Burmistrz Tarnogrodu – Pan Michał Dec.

Zespół Obrzędowy z Hańska (pow. włodawski) przedstawił widowisko pod tytułem „Prządki”. Reżyserem sztuki była Halina Radecka. Upominek i dyplom wręczył Burmistrz Tarnogrodu – Pan Michał Dec.

Wszystkie zespoły występujące przed południem spotkały się z Radą Artystyczną, celem omówienia spektakli.

Popołudniowy blok spektakli otworzył Amatorski Zespół Teatralny z Iwierzyc (pow. rzeszowski) przedstawieniem „Błążek opętany” w reżyserii Janusza Ignasa. Nagrodę wręczył Przewodniczący Rady Miejskiej – Pan Ryszard Kowal.

Widowisko „Gry fantowe” zaprezentował Zespół Dziecięcy „Nadbużański Klon Zielony” z Zanolina (pow. chełmski). Reżyserem widowiska była Leokadia Prokopczuk. Dyplom i upominek wręczył V-ce Burmistrz - Pan Marian Mazurek.

„Chrzcziny u Maciejów” w wykonaniu Zespołu Folklorystycznego „Zamszanki” z Zamchu (pow. biłgorajski) – to widowisko, które odtwarza część zaniechanych już dziś praktyk i wierzeń związanych z narodzinami dziecka i obrzędowym wprowadzeniem go do rodziny i społeczności lokalnej. Przedstawienie wyreżyserowała Bożena Bednarczuk. Upominek i dyplom wręczyła Pani Grażyna Księżycka V-ce Przewodnicząca Rady Miejskiej.

Zespół Obrzędowy z Wodynia (woj. mazowieckie pow. szydlowiecki) przedstawił spektakl pod tytułem „Uroki”. Reżyserem przedstawienia była Marianna Śledź. Dyplom i upominek wręczyła V-ce Przewodnicząca Rady Miejskiej - Pani Grażyna Księżycka.

Blok popołudniowy zamknęło spotkanie wykonawców i twórców widowisk z Radą Artystyczną.

Trzeci dzień Sejmiku - 1 lutego rozpoczął Zespół Obrzędowy z Janowa Lubelskiego (pow. janowski) przedstawieniem „U garncarza Jadamka” w reżyserii Lidii Tryki. Scenariusz sztuki oparty był na przekazie garncarza Adama Żelazko. Upominki wręczył Pan Ryszard Kowal – Przewodniczący Rady Miejskiej.

Zespół „Kowalanki” z Kowalina (pow. kraśnicki) przyjechał z widowiskiem „Wieczór zapustny w Kowalinie”. Reżyserem widowiska była Bożena Lisek. Nagrodę wręczyła Pani Grażyna Księżycka V-ce Przewodnicząca Rady Miejskiej.

Amatorski Zespół Teatralny z Nieciecza (woj. małopolskie pow. tarnowski) zaprezentował spektakl zatytułowany „Zmówiny”. Jest to obraz sceniczny przedstawiający autentyczny obyczaj zmówin z lat 30 XX wieku mający



Zespół obrzędowy KGW Sieraków „Pieczenie Chleba” Gmina Harasiuki, pow. niżański.

miejsce w Niecieczy. Spektakl wyreżyserował Kazimierz Witkowski. Dyplom i upominek wręczył Burmistrz Tarnogrodu Pan Michał Dec.

Na zakończenie dnia odbyło się spotkanie zespołów z Radą Artystyczną i omówienie spektakli oraz uroczyste zakończenie Sejmiku.

Oficjalnego otwarcia Sejmiku dokonał Pan Michał Dec - Burmistrz Tarnogrodu. Powitał przybyłych gości tj. Wojewodę Lubelskiego - Pana Andrzeja Kurowskiego, Marszałka Województwa Lubelskiego - Pana Henryka Makarewicza, Panią Senator Ireneę Kurzepa, Pana Krzysztofa Marszałka - Wicedyrektora Departamentu Współpracy z Samorządami i Upowszechniania Kultury w Ministerstwie Kultury, Dyrektora Departamentu Organizacji i Kontroli Urzędu Marszałkowskiego w Lublinie - Pana Eugeniusza Polakowskiego, Pana Józefa Poteruchę - Dyrektora Departamentu Kultury i Sztuki Urzędu Marszałkowskiego w Lublinie oraz jego zastępcę Pana Henryka Śledzika,

Burmistrz powitał również Panią Annę Szweńko z Urzędu Marszałkowskiego w Lublinie, Panią Małgorzatę Kawala z Urzędu Wojewódzkiego Oddział w Zamościu, Przewodniczącego Rady Miejskiej w Tarnogrodzie - Pana Ryszarda Kowala, Panią Janinę Biegalską - Wicedyrektor WOK w Lublinie, Panią Ewę Żukowską - Prezes Oddziału Wojewódzkiego Towarzystwa Kultury Teatralnej w Lublinie, Panią Iwonę Niewczas z Wojewódzkiego Ośrodka Kultury w Lublinie, Przewodniczącego Rady Powiatu - Pana Franciszka Piętaka, Pana Stanisława Schodzińskiego - Starostę Biłgorajskiego, z Urzędu Gminy w Biłgoraju Pana Henryka Bzdziócha i Wójta Gminy Harasiuki Pana Władysława Borowskiego.

Mass Media reprezentowali Pani Jolanta Kwik i Bogdan Jędruszko z TVP Lublin.

W czasie Sejmiku obradowała Komisja Kultury Sejmiku Wojewódzkiego w składzie:

- Przewodniczący - Henryk Dudziak,
- Członkowie:

Agnieszka Kowal

Jan Kowalik

Ignacy Czeżyk

Renata Siembida

Dyrektor TOK zapoznał członków Komisji z działalnością prowadzoną na rzecz mieszkańców gminy.

Członkowie Komisji zachwyceni byli naszymi osiągnięciami w dziedzinie kultury, a zwłaszcza gratulowali organizacji już XXIX Międzywojewódzkiego Sejmiku Wiejskich Zespołów Teatralnych.

Redakcja

Teatr wiejski 20 lat w Tarnogrodzie

*Opowieść o czasie stabilizacji
- sejmiki w latach 1999 - 2003*

XX Sejmik Teatrów Wsi Polskiej w Tarnogrodzie! Jeśli przypomnimy sobie, że nigdy wcześniej nie miał wiejski ruch teatralny tak długiego okresu nieprzerwanej, systematycznej pracy – zrozumiemy wagę chwili i za naturalne uznamy próby zebrania paru refleksji, przypomnienia niektórych zjawisk, wskazania tendencji, sprawdzenia słuszności wcześniejszych syntez i zapowiedzi. Takim zbieraniem faktów i myśli święciliśmy kolejne pięciolecia. Nie ma powodu, by odstępować od utrwalonego zwyczaju. Przyjrzyjmy się tedy czwartej „pięciolatce”, nie zapominając oczywiście o poprzednich.

Ruch sejmikowy to jak gdyby dwa nurty, dwa wątki tej samej sprawy. Pierwszym są sejmiki wiejskich zespołów teatralnych – pięć corocznych spotkań teatrów, obejmujących cały kraj, dostępnych dla każdego zespołu

wywodzącego się ze wsi (dopowiedzmy, że nie jesteśmy ortodoksyjni – dopuszczamy także grupy z małych miasteczek, osad). Drugi wyrasta z pierwszego, jest od niego ściśle i w zupełności uzależniony: tarnogrodzkie październikowe Sejmiki Teatrów Wsi Polskiej są realizacją czytelnego zamysłu – by co roku wybrać najciekawsze, najwartościowsze dokonania i zetknąć je w przyjacielskiej konfrontacji. One właśnie są bohaterem tych sejmików, przeto przeglądowi rejonowemu poświęcamy tylko kilka zdań – dla zarysowania tła.

*

Zaczął się w 1984 roku niezwykle optymistycznie. Ponad sześćdziesiąt zespołów w pierwszej edycji, ciekawe widowiska, wysoki poziom wielu grup, wyraźna przewaga teatrów dramatycznych. Istotna zmiana dokonuje się w 1991 roku. Była to zmiana w obszarze gatunkowym – dotychczasowa równowaga między spektaklami dramatycznymi i widowiskami obrzędowymi ulega załamaniu. Od tego momentu nurt obrzędowy staje się swoistym znakiem współczesnego wiejskiego teatru. Pierwsze dziesięciolecie kończy się kryzysem uczestnictwa: do przeglądów rejonowych przystępują zaledwie 34 zespoły z 22 województw. Trzecia pięciolatka to powrót do początków. W wyniku liczbowym oznaczało to mniej więcej stały udział 43 województw (na 49 wtedy istniejących). O tendencjach gatunkowo – repertuarowych najlepiej informuje zestawienie proporcji: widowiska obrzędowe 67%, dramatyczne – 17%, inne (kabarety, małe formy, próby autorskie) – 16%.

Jakie rysy do tego obrazu dodaje czwarte pięciolecie? Po pierwsze – rozwój uczestnictwa: odnotowujemy rekordowy wynik 285 widowisk w latach 1999 – 2003. Prym wiodą województwa – małopolskie i lubelskie, w dalszej kolejności sytuują się mazowieckie i wielkopolskie. Niezmiennie przy każdym sumowaniu ponawiane pytanie o zainteresowania formalne wiejskich teatrów, znajduje teraz inną nieco odpowiedź (nie nazbyt wielka to różnica, jednak dobrze widoczna): nurt obrzędowy „traci” ok. 10 procent zespołów na rzecz teatru dramatycznego; inne typy spektakli pozostają w

tym samym miejscu na skali. Utrzymuje się wysoka jakość przedstawień, Komisje Artystyczne podkreślają poziom wykonawczy, świetną pracę reżyserów, odkrywanie nowych wątków tematycznych.

*

Pierwszy Sejmik Teatrów Wsi Polskiej odbył się w dniach 15 – 18 listopada 1984 roku, wzięło w nim udział 13 zespołów z 11 województw. Można powiedzieć, iż na samym początku ustaliła się norma liczbowa finałowego przeglądu, zdarzył się wprawdzie sejmik z piętnastoma teatrami (1988), bywało 14 zespołów, ale przeważnie prezentowało się tyle, ile za pierwszym razem. Zaczynamy od liczb, bowiem Sejmik roku 2003 był podwójnie odświętny. O głównym jubileuszu już wiemy, wyjaśnijmy zatem, że pierwszy spektakl XX Sejmiku zagrany w dniu 17 listopada 2003 roku, był dwieście pięćdziesiątym widowiskiem spotkań zwanych centralnymi. Ta liczba kryje w sobie istotne informacje problemowe: okazuje się, że prawie co czwarty zespół przystępujący do udziału w imprezie, był uznawany za godny zakwalifikowania do grona najlepszych. Wiązało się to z niemałymi kłopotami – przez siedem pierwszych lat finały trwały cztery dni, potem normą stały się trzydniowe spotkania. Jeśli komisje decydowały się na wtłoczenie spektakli niemal na granicy czasowego ryzyka, to fakt ten dobrze świadczy o jakości widowisk.

Powiedzieliśmy już wcześniej, że celem spotkań finałowych była przyjacielska konfrontacja prawdziwych osiągnięć. W początkowych założeniach zapisano też inny cel: promocję dokonań, co miało stać się dzięki udziałowi dziennikarzy, pracowników placówek kultury, opiekunów ruchu amatorskiego. Już po 5 – 6 latach okazało się, że ten drugi cel jest nierealny. Domy i ośrodki kultury upadały, podobnie było z prasą społeczno-kulturalną, krąg patronów twórczości ochotniczej kurczył się z każdym rokiem. W takim kontekście rodzi się pytanie: dlaczego zespoły zabiegały i nadal zabiegają o udział. Odpowiedź wyda się osobom postronnym banalna, jednak związani z teatrem wiejskim wiedzą, że jest prawdziwa. Otóż w ciągu kilku

pierwszych lat Sejmik Teatrów Wsi Polskiej zyskał zaskakująco wysoki prestiż wśród zespołów, uczestnictwo zaczęło być traktowane jako oczywiste wyróżnienie.

W latach 1999 – 2003 na tarnogrodzkiej scenie zaprezentowane zostały 64 widowiska. Przygotowały je zespoły z 11 województw, z pięciu zatem okręgów nie pojawił się żaden reprezentant – z dolnośląskiego, lubuskiego, podlaskiego, pomorskiego i warmińsko-mazurskiego.

Nieobecność lubuskiego była „absolutna” – objęła także sejmiki międzywojewódzkie. Ciekawa jednak wydaje się informacja, skąd zespoły przybywały i skąd było ich najwięcej. Oto pełne zestawienie: małopolskie – 15; lubelskie – 13; wielkopolskie – 9; mazowieckie – 7; łódzkie – 5; podkarpackie – 4; śląskie i zachodnio-pomorskie – po 3; kujawsko-pomorskie i świętokrzyskie – po 2; opolskie – 1. W poprzedniej syntezie przyjęliśmy „średnią” miarę udziału – 3 obecności. Idąc tym samym tropem, możemy stwierdzić, że połowa województw miała widoczny, znaczący dorobek artystyczny, potwierdzony zaproszeniem do Tarnogrodzkiego Ośrodka Kultury. Pięć lat temu osiągnięciem taki mogło poszczycić się 10 województw czyli piąta część „stanu”, a prym wiodły: nowosądeckie, lubelskie i zamojskie, tarnobrzeskie i siedleckie. Widzimy zatem, że nic się raczej nie zmieniło, bo dzisiaj przoduje małopolskie i lubelskie.

Teraz kilka zdań o zespołach. Są wśród nich rekordziści. Trzykrotną obecność odnotowują – Teatr Wiejski z Krasewa (lubelskie) i Zespół Regionalny „Spod Kicek” z Mordarki (małopolskie). Dwa razy wystąpił Zespół Teatralny z Bukowej (lubelskie). Zatrzymamy się przy tej trójce, choć grup zapraszanych do finału było jeszcze dziewięć. Robimy zaś przystanek, by powiedzieć, iż wśród wymienionych jest sejmikowy rekordzista – Zespół Teatralny z Bukowej aż 10 razy zaprezentował się w Sejmikach Teatrów Wsi Polskiej; zaczął w 1987 roku, a w jego dorobku są tak świetne widowiska, jak wspomniani do dzisiaj „Łubiarze” (1991). Górale z Mordarki to także jeden z najważniejszych dla imprezy

zespołów: wystąpili 7 razy w ciągu 12 lat (zaczęli w 1991). Ciekawe, że zupełnie zamilkły – przynajmniej w opisywanym kręgu – tak często niedawno jeszcze przyjeżdżające do Tarnogrodu Zespół Obrzędowy Górali Czadeckich „Jastrowiaczy” (3 razy w poprzednim pięcioleciu) czy „Jarzębina” z Kocudzy. Tym większy szacunek budzi trwanie teatrów znanych na sejmikowych scenach od 10, 15 i więcej lat. W ostatnim okresie pojawiły się jednorazowo, ale przecież istnieją, grają. Wymieńmy tu Zespół Regionalny „Gdowianie” z Gdowa (małopolskie) – pierwszy raz na sejmiku w 1987 roku; Zespół „Lasowiaczki” z Baranowa Sandomierskiego (premierowy udział – 1988). Teatr z Popowic (dzisiaj łódzkie) pierwszy raz pojawił się w 1991 roku, potem jeszcze – razem z 2003 rokiem – pięciokrotnie, należy tedy do grup najbardziej zasłużonych w wiejskim ruchu teatralnym.

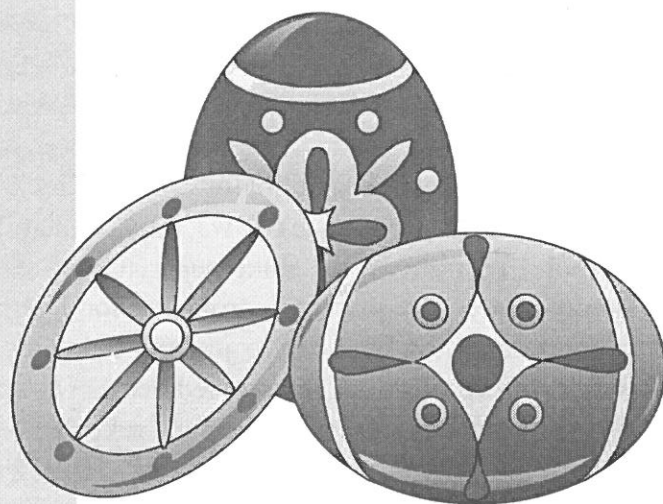
Doceniając długi wiek i ustabilizowany poziom, trzeba przecież powiedzieć, że tak publiczność, jak organizatorzy wyczekują na nowe zespoły. Pojawiły się takie na tarnogrodzkiej scenie. Najpierw wymienić wypada Zespół Ludowy „Lipiniacy” z Lipinek (małopolskie) – wystąpił dwa razy, ale dwa razy świetnie; pokazał fascynujące „Droby” oraz prawdziwe misterium pracy „Młocka” (oba opisane w SCENIE). Rzadkie są w sejmikowych przeglądach kabarety, koniecznie więc zapisać wypada dwukrotną, ciepło przyjętą obecność Kabaretu Klapa z Żegocina (wielkopolskie). Na trochę podobnej zasadzie odmienności wspomnijmy młodzieżową Grupę Teatralną „Lepsza” ze Smolnicy (zachodnio-pomorskie) z autorskimi spektaklami „A teraz” (1999) i „Ścieżki dwie” (2001). Prawdziwym sukcesem okazały się dwa przedstawienia – również młodzieżowego – Zespołu Teatralnego „Prowda” z Szaflar (małopolskie) – w 1999 r. „Prowda” (od tytułu wzięła się nazwa grupy), a rok później „Kuba młynarcyn”. W nurcie widowisk obrzędowych podobne osiągnięcie stało się udziałem Zespołu „Zaborowianki” z Zaborowia (mazowieckie), który pokazał dostojne „Pieczenie chleba” (2000) i wielkiej aktorskiej urody obrazek „Kądzielnice” (2001).

Mówiąc o zespołach, zaczęliśmy mówić o spektaklach. Dostyc to naturalna kolej rzeczy, warto ten wątek podchwycić. Sporo tytułów zostało już podanych, grzechem byłoby nie przypomnieć tych, które spotkały się ze szczególnym zainteresowaniem bądź (a niekiedy – zarazem) wysoką oceną. Wśród widowisk obrzędowych były: kurpiowskie „Chodzenie z gwiazdą” i „Herodówka” z Czarni (mazowieckie), Z pielgrzymką Zespołu „Zawadzianie” z Zawady (małopolskie), „Kopanie ziemniaków” Zespołu „Przepióreczka” z Żeliszawic (świętokrzyskie) oraz – zakwalifikowane na sejmik jubileuszowy – „Kolęda z rajem” Zespołu Podlesianie (podkarpackie) i „Pochówek” Zespołu „Grusza” z Rzerzeczyc (śląskie).

Za najciekawsze spektakle dramatyczne uznać można „Szkolę żon” Moliera Zespołu Teatralnego „Faska” (opolskie), z drugiej strony zaś „środowiskowy” (autorzy, wykonawcy) wodewil „Wesele niecieckie” z Niecieczy (małopolskie), a także spektakle powstałe na podstawie scenariuszy autorskich („Ach te wdowy” – Zespół Teatralny z Bidaczowa, „Ni tu dom, ni tu chałupa” – Zespół Teatralny z Talczyzna – oba z woj. lubelskiego) oraz obrazki dramatyczne, wywiedzione z konkretnego zdarzenia, z pracy lub obrzędu (Wieczornica w poście Zespołu Śpiewaczo-Obrzędowego z łódzkiego Ożarowa i tegoż „Jeden dzień z życia chłopa”, obrazek „Zimą w chałupie” grupy „Dąbrowianie” z Dąbrowy Zielonej na Śląsku). Dodajmy jeszcze – dla pełnego obrazu, że w grupie widowisk obrzędowych pojawiały się najczęściej tematy znane od lat, przez zespoły wiejskie najchętniej podejmowane. Były więc „Andrzejki”, „Swaty”, kilka wesel (m.in. bylińskie, kujawskie, wiercańskie) bądź wyodrębnionych części (oczepiny). Ze zbioru inscenizacji prac domowych nie zniknęło pieczenie chleba, czesanie lnu, kiszanie kapusty. Reasumując – trwają poszukiwania nowych możliwości, ale ukształtował się swoisty kanon uscieniczonych obrzędów, zwyczajów, robót i – jak to kanon – ma wyraźne cechy trwałości.

Na finałowe Sejmiki Teatrów Wsi Polskiej powinniśmy spojrzeć z jednej jeszcze perspektywy – preferencji gatunkowych (można tu równie zasadnie użyć słowa „repertuarowych”). W kończącym się pięcioleciu ukształtowały się takie proporcje: widowiska obrzędowe – 64%, dramatyczne – 19%, inne (małe formy, kabarety, różnego typu przedstawienia i hybrydy – 17%. Odnajdujemy zatem odbicie procesu zaobserwowanego na szerszym obszarze – całego ruchu sejmikowego; tam również grupa obrzędowych „oddała” prawie 10 procent na rzecz form dramatycznych. Jest to zjawisko sygnalizowane już pięć lat temu – jego główny element stanowi tendencja do dramatyzowania zwyczajów i obrzędów, znajdowania w nich konkretnych postaci, lokowania w konkretnym miejscu i czasie. Animatorzy wiejskiego ruchu teatralnego patrzą na te działania z uznaniem i wiarą w ich trwałość. Nie zmienia to przecież głównego rysu – nadal wizytówką tego ruchu pozostają widowiska w skrócie zwane obrzędowymi. Tarnogrodzkie Sejmiki Teatrów Wsi Polskiej również w ostatnim pięcioleciu uwidoczniły i utrwaliły ten rys.

Lech Śliwonik



KTO CZYTA- ŻYJE WIELOKROTNIE...

„Książka-jest to mędrzec łagodny i pełen słodyczy. Puste życie napętnia światłem, a puste serce wzruszeniem. Miłości dodaje skrzydeł, a trudowi ujmuje ciężaru. W martwość domu wprowadza życie, a życiu nadaje sens. Książka wszystko potrafi”.

Kornel Makuszyński

Książka zajmuje w kulturze ludzkiej miejsce szczególne. Jednak współczesny człowiek odchodzi od lektury książek. Przestaje dominować tzw. kultura wysoka, triumfuje kultura masowa.

Obecnie wszyscy obserwujemy, że znacznie atrakcyjniejszą od książki i prasy formą komunikacyjną stała się telewizja, a w ostatnich latach również Internet. Pewną ilustracją tego zjawiska jest zwycięstwo telenowel oraz czasopism kobiecych nad tradycyjną powieścią literacką. Doświadczenia krajów europejskich (także Polski) wskazują niezbicie, że rozwój zainteresowań czytelniczych kształtuje się w rodzinie. Tam, gdzie w domach są książki, gdzie dzieciom opowiada się bajki i czyta książki, tam dziecko w sposób naturalny wchodzi w świat literatury, kształtuje i wzbogaca swój język ojczysty. Obecność książki w domu rodzinnym warunkowana jest dwoma czynnikami: tradycją i zasobnością materialną.

W związku z reformą szkolnictwa w Polsce w 2000 roku okazało się, że są rodziny, głównie na wsi i w małych miastach, których nie stać na wykupienie kompletu podręczników szkolnych dla klas o zmienionym programie nauczania.

Według badań Instytutu Książki i Czytelnictwa pogłębiły się społeczne różnice w zakresie dostępności książki w domu. W 1998r. w co dziesiątym polskim domu nie było żadnej książki, a na wsi w co piątym. Również w co dziesiątym domu znajdowało się nie więcej niż 10 tytułów, ponad 200 książek ma niespełna 20% obywateli.

W ostatnich latach mamy do czynienia ze znaczącym i raczej systematycznym spadkiem czytelnictwa książek. W 1992r. przeczytanie a nawet przejrzenie tylko jednej książki deklarowało 69% dorosłych obywateli, w 1994r. -53%, w 1996-56%, w 1998-47%. Rażąco są wyniki dotyczące wsi. W 1998r. czytanie zadeklarowało zaledwie 33% jej mieszkańców.

Badania czytelnictwa pozwalają wyróżnić grupę czytelników, którzy z różnych względów, głównie jednak finansowych, książek nie kupują, należą do niej z jednej strony osoby młode i uczące się (uczniowie, studenci), z drugiej natomiast - osoby niepracujące, na ogół starsze, emeryci, renciści, bezrobotni, gospodynie domowe. Właśnie wobec tych grup społecznych największe zobowiązania mają biblioteki publiczne. Według danych Instytutu Książki i Czytelnictwa w roku 1998 blisko połowa spośród czytających książki dorosłych mieszkańców kraju korzysta z bibliotek, głównie publicznych. Najwyższy stan ilościowy bibliotek publicznych w Polsce przypada na rok 1989, było ich 10313, w ciągu 11 lat liczba bibliotek i filii spadła do 9046 (o 12,3%). Prawie 3 z 4 likwidowanych bibliotek i filii przypada na wieś. Liczba czytelników korzystających z bibliotek publicznych po wyraźnym spadku w latach 1990-94, zaczyna wzrastać. Ogółem wskaźnik czytelników w Polsce na 100 mieszkańców wyniósł w 1999r.- 19%.

Po przedstawieniu stanu czytelnictwa w Polsce chciałabym omówić to

zagadnienie na podstawie danych udostępnionych mi przez kierownika biblioteki publicznej - Panią Joannę Puchacz, a także nauczycieli bibliotek szkolnych znajdujących się na terenie naszej gminy. Na terenie miasta i gminy Tarnogród istnieje Biblioteka Miasta i Gminy Tarnogród, Oddział dla Dzieci i Młodzieży, Filia Biblioteczna w Woli Różanieckiej i 9 bibliotek szkolnych. Stan księgozbioru na koniec roku 2003 wynosił ogółem 32997 voluminów. W roku 2003 zostały zakupione wszystkie książki nominowane do nagrody NIKE : „Pielgrzym” P.Coelho, „Jestem nudziarą” M.Szwaja, „Samotność w sieci” J.Wiśniewski, „Czerwień raz jeszcze daje czerwień” M.Fox , książki J.Carolla.

Szczególną uwagę przy zakupie książek zwraca się na pozycje do księgozbioru podręcznego , uzupełniając następujące dziedziny wiedzy: ekonomię , marketing oraz całą serię książek „ Na ścieżkach wiedzy”. Oprócz pozycji zakupionych wpływają dary od czytelników.

W całej gminie mamy 1158 czytelników, z czego w Filii w Woli Różanieckiej 120, Oddział dla Dzieci i Młodzieży 220. Ogółem w gminie najwięcej jest czytelników

Do lat 15 - 624
 Od 16-19lat - 440
 Od 20-24lat - 248
 Od 25-44lat - 104
 Od 45-60lat - 64
 Powyżej 60 lat -17.

Biorąc pod uwagę zatrudnienie, najwięcej jest młodzieży uczącej się i studentów, bo aż 1077, potem pracowników umysłowych - 138.

W porównaniu z rokiem 2002 liczba wypożyczeń ogółem w gminie zmalała z 23012 do 22209. Od wielu lat po raz pierwszy zanotowano spadek czytelnictwa w gminie Tarnogród.

Z naszej biblioteki korzystają także czytelnicy z innych gmin, a nawet województw.

Najbardziej poczytne książki w bibliotece to:

1. Wszystkie książki Katarzyny Grocholi
2. Coelho P. - „Pielgrzym” i „Alchemik”.
3. Cunningham M. – „Godziny”
4. Szpilman W. – „Pianista”
5. Wiśniewski J. – „Samotność w sieci”
6. Sowa I.- „Smak świeżych malin”, „Cierpkość wiśni”
7. Matuszkiewicz I. – „Agencja złamanych serc”

Szkoła	Liczba uczniów bez klas I	Liczba	Ilość		Średnia na ucznia w semestrze
Szkoła Rolnicza w Różańcu	250	190	1370	5,6	7,2
Szkoła Podstawowa w Różańcu I	47	47	98	2,05	2,05
Szkoła Podstawowa w Różańcu II	68	68	589	8,66	8,66
Szkoła Podstawowa w Woli Różanieckiej	39	39	105	2,7	2,7
Szkoła Podstawowa w Luchowie Dolnym	69(z kl. I)	69	519	7,5	7,5
Szkoła Podstawowa w Luchowie Górnym	26	13	455	17,5	35
Szkoła Podstawowa w Tarnogrodzie	253	230	1606	6,3	7,0
Gimnazjum Publiczne w Tarnogrodzie	387	289	880	2,27	3,04
Zespół Szkół Ekonomicznych w Tarnogrodzie	255	224	788	3,0	3,5

Stan czytelnictwa uczniów za pierwszy semestr roku szkolnego 2003/2004 w bibliotekach szkolnych

Niezmienne od wielu lat taką samą popularnością cieszą się: N. Roberts, R. Cook, R. Ludlum, D. Steel, J. L. Tolkien, M. Nurowska, J. Chmielewska, A. Christie.

Biorąc pod uwagę tematykę książek w dalszym ciągu dominują horrory, narkomania, parapsychologia, subkultury. Nasi najmłodszy czytelnicy najchętniej wybierają książeczki nowe, bogato ilustrowane.

Najwięcej książek wśród dorosłych wypożyczyli: Janina Koziara, Bożena Larwa, Kazimiera Dyjak, Krystyna Bednarczuk, Jadwiga Szalewa, Marzena Szlachta, Agnieszka Szabat, Henryk Szczęszek, Czesław Jabłoński, Janusz Pokrywka, Beata Jaworowska, Jarosław Jaworowski, Ryszard Rogala, Krzysztof Brzyski, Joanna Mikołajczyk, Bogumiła Mazurek, Janina Tabęcka, Elżbieta Bąk.

Wśród młodzieży: Agnieszka Piech, Małgorzata Blicharz, Elżbieta Czuchra, Aurelia Derewlak, Magdalena Mróz, Adam Pyzik, Piotr Krzyszkowski, Sylwia Myszak, Monika Mróz, Agnieszka Adamiak.

Wśród dzieci: Anna Hubka, Katarzyna Banach, Magdalena Mazurek, Urszula Makuch, Justyna Makuch, Kamila Zawiaślak, Kinga Romanowska, Iza Krasowska, Natalia Borowa, Marzena Szeniak.

W 2003 roku zaprenumerowanych było siedem tytułów czasopism. W naszej gminie zaledwie 20,6 % mieszkańców korzysta z Biblioteki Miasta i Gminy, z czego 4,9% stanowią czytelnicy Filii.

W bieżącym roku na jednego czytelnika w naszej gminie przypadło ponad 14 książek, zaś licząc średnio na mieszkańca gminy- zaledwie 3,6 książki.

Biorąc pod uwagę wskaźnik czytelników w Polsce za rok 1999 (są to ostatnie dane Instytutu Książki i Czytelnictwa), który wyniósł 19% i wskaźnik w naszej gminie za rok 2003-20,6% , zauważamy, że są one na bardzo podobnym poziomie. Jednak nie są to wskaźniki zadowalające, bo wystarczy podać przykład Finlandii, gdzie biblioteki publiczne odwiedziło co

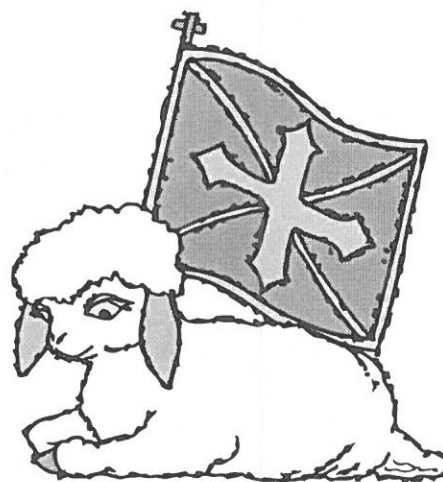
najmniej 5 razy w ciągu roku aż 67% ogółu mieszkańców, a w grupie ludzi młodych (15-19lat) aż 81%.

Analizując stan czytelnictwa w gminie nie można ograniczyć się jedynie do podania statystyki biblioteki publicznej i filialnej, należy także uwzględnić czytelników z 9 bibliotek szkolnych znajdujących się na terenie naszej gminy, z których także korzystają nauczyciele.

Z powyższych danych wynika, że w naszej gminie z bibliotek szkolnych powinno korzystać 1381 uczniów, z czego czytelnikami jest 1169 uczniów, co stanowi 84,6 %. W I semestrze roku szkolnego 2003/2004 najwięcej książek przeczytali uczniowie ze Szkoły Podstawowej w Luchowie Górnym, bo średnio na jednego czytelnika przypadło aż 35 książek.

Wypada tylko pogratulować małym miłośnikom książek z tej szkoły, natomiast innym przypomnieć słowa Józefa Czechowicza „**Kto czyta -żyje wielokrotnie.Kto zaś z książkami obcować nie chce-na jeden żywot jest skazany**”.

Bożena Śmieciuch



III Noworoczny Turniej Piłki Siatkowej o Puchar Burmistrza Tarnobrodu

Tuż przed rozpoczęciem ferii zimowych w tarnobrodzkim „ekonomiku” odbył się III Noworoczny turniej piłki siatkowej o puchar Burmistrza Tarnobrodu. 11 lutego zmagaly się ekipy dziewcząt, a drugiego dnia chłopcy. W zawodach dziewcząt oprócz zawodniczek szkół średnich udział wzięły również dwa zespoły „szóstki” z Gimnazjum nr I w Biłgoraju. To właśnie one okazały się bezkonkurencyjne i w pojedynku między sobą ustaliły pierwsze i drugie miejsce.

1. „Szóstka” II z Powiatowego Gimnazjum nr I w Biłgoraju **4p.**
2. „Szóstka” I z Powiatowego Gimnazjum nr I w Biłgoraju **3p.**
3. Zespół Szkół Ekonomicznych w Tarnobrodzie **2p.**

4. Zespół Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących w Biłgoraju **1p.**
5. Zespół Szkół Budowlanych i Ogólnokształcących w Biłgoraju **0p.**

Niespodzianką było to, iż w rywalizacji między pierwszym a drugim zespołem zwycięsko wyszły młodsze zawodniczki „szóstki” II. W tym zespole grała Anna Śliwa uznana najlepszą zawodniczką turnieju. Spośród szkół średnich najwyżej sklasyfikowana została ekipa Zespołu Szkół Ekonomicznych w Tarnobrodzie. Pokonała ona 2:1 w setach drużynę Zespołu Szkół Budowlanych i Zawodowych w Biłgoraju. Turniej toczył się systemem „każdy z każdym” do dwóch wygranych setów. Oto wyniki spotkań:

1. ZS Ekonomicznych w Tarnobrodzie – ZSZiO w Biłgoraju 2:1
2. ZSBiO w Biłgoraju – Gimnazjum II 0:2



3. ZSE w Tarnogrodzie –Gimnazjum I 0:2
4. ZSZiO w Biłgoraju - ZSBiO w Biłgoraju 2:0
5. Gimnazjum I - Gimnazjum II 1:2
6. ZSE w Tarnogrodzie - ZSBiO 1 w Biłgoraju 2:1
7. ZSZiO w Biłgoraju - Gimnazjum II 0:2
8. Gimnazjum I - ZSBiO w Biłgoraju 2:0
9. ZSE w Tarnogrodzie - Gimnazjum II 0:2

Drugiego dnia rywalizowały ze sobą ekipy męskie. Zgłosiło się siedem drużyn, które na drodze losowania zostały podzielone na dwie grupy:

Gr.A

1. Zespół Szkół Leśnych
2. Zespół Szkół Budowlanych
3. Zespół Szkół Ekonomicznych

Gr.B

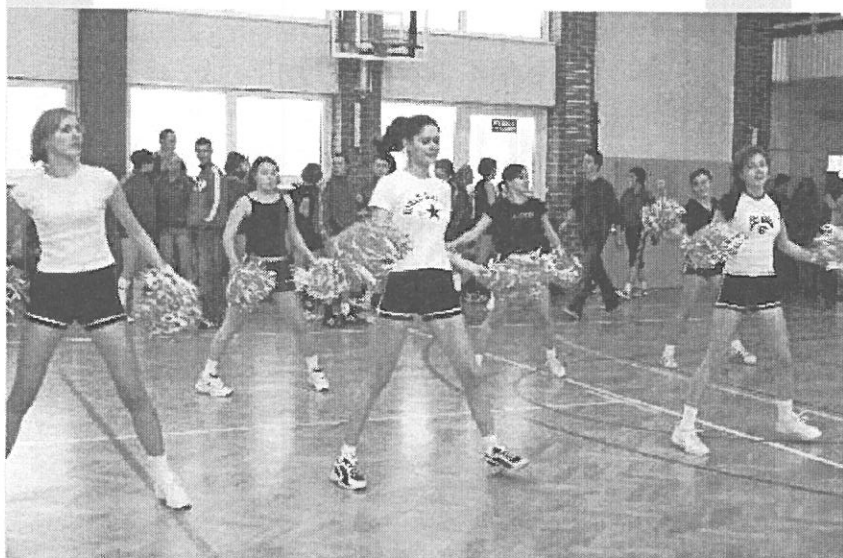
1. ZSA Różaniec
2. RCEZ Biłgoraj
3. ZSZiO Biłgoraj
4. Zespół Szkół Ogólnokształcących im. ONZ

Zgodnie z ustaleniami zwycięzcy grupzagrali o I miejsce w turnieju a drużyny z drugich miejsc o miejsce III. System rozgrywania spotkań był identyczny jak wcześniejszego dnia. Atmosfera podczas trwania spotkań była wspaniała, duża rzesza kibiców stworzyła niepowtarzalny klimat sportowy. Przebieg turnieju był bardzo wyrównany, a walka toczyła się o każdy punkt. Dodatkowo imprezę uświetniały dziewczęta pokazami tanecznymi. Turniej był tak wyrównany, że nie było drużyny, która nie poniosłaby porażki.

Najwięcej zimnej krwi zachowali zawodnicy ZSBiO w Biłgoraju, którzy w finale pokonali zwycięzcę grupy B RCEZ Biłgoraj. W walce o III miejsce pomiędzy ZSL a ZSZiO w Biłgoraju lepsi okazali się ci pierwsi. Najwszechstronniejszym zawodnikiem został wybrany Marcin Jabłoński z RCEZ w Biłgoraju. Mimo fantastycznego dopingu własnej publiczności, młody zespół z Tarnogrodu nie zdołał wygrać żadnego spotkania, jednak z każdą z drużyn wygrał przynajmniej seta.



Zarówno opiekunowie drużyn jak i zawodnicy i kibice podkreślali wspaniałą oprawę spotkań i już teraz zapowiedzieli udział w przyszłorocznym turnieju. Uroczystego otwarcia jak i zamknięcie turnieju dokonał Burmistrz Miasta i Gminy Tarnogród pan mgr inż. Michał Dec ze swym zastępcą mgr Marianem Mazurkiem i dyrektorem szkoły panem mgr Januszem Skubiszem. Po wręczeniu pucharów i dyplomów, każda drużyna wykonała sobie pamiątkowe zdjęcie z tarnogrodzkiego turnieju.



Ostateczna klasyfikacja i wyniki spotkań wyglądały następująco:

1. ZSL Biłgoraj – ZSB Biłgoraj 0:2
mecz o III miejsce:
2. ZSE Tarnogród – ZSO im.ONZ 1:2
ZSL – ZSZiO 2:1
3. ZSA Różaniec – RCEZ Biłgoraj 0:2
mecz o I miejsce
4. ZSB Biłgoraj – ZSO im.ONZ 1:2
ZSB – RCEZ 2:0
5. ZSL Biłgoraj – ZSE Tarnogród 1:2
6. ZSA Różaniec – ZSZiO Biłgoraj 0:2
7. ZSL Biłgoraj – ZSO im. ONZ 2:0
8. RCEZ Biłgoraj – ZSZiO Biłgoraj 2:1
9. ZSB Biłgoraj – ZSE Tarnogród 2:1

- I. ZSBiO w Biłgoraju
- II. RCEZ w Biłgoraju
- III. ZSL w Biłgoraju
- IV. ZSZiO w Biłgoraju

B. Antolak

LKS „Grom” Różaniec przed rundą rewanżową

Zimowo-wiosenne przygotowania do nowej rundy LKS „Grom” Różaniec rozpoczął treningami na sali gimnastycznej ZSA w Różańcu 12 stycznia 2004 r.

W zespole nie doszło do znaczących zmian personalnych zarówno w składzie drużyny, jak i wśród działaczy. Z drużyny odszedł tylko Dariusz Engiel do „Sokoła” Zwierzyniec, a kadrę pierwszego zespołu mają wzmocnić zawodnicy drużyny juniorów: Piotr Larwa i Maciej Kryń. Drużyna „Gromu” zaplanowała sześć sparingów oraz udział

w turnieju halowym o mistrzostwo powiatu, który ma się odbyć na obiektach ZSBiO w Biłgoraju. Drużyna z Różańca w meczach kontrolnych ma się zmierzyć kolejno z: „Ładą” Biłgoraj, „Aleksandrią” Aleksandrów, „Golbą” Wiązownica, „Relaksem” Księżpol, „Victorią” Łukowa, „Olimpiakosem” Tarnogród. Treningi prowadzone są trzy razy w tygodniu na sali gimnastycznej i dworze. Juniorzy rozpoczynają treningi we wtorki, piątki i soboty o godzinie 17:00 na sali gimnastycznej w Różańcu. Wszystkich młodych adeptów serdecznie zapraszamy! W okresie sezonu treningi odbywać się będą we wtorki, czwartki i piątki.

Terminarz rozgrywek ligowych II rundy sezonu 2003/04 LKS „Grom” Różaniec

1. LKS „Grom” Różaniec – LKS „Drewmet” Susiec
21.03.2004 (Niedziela)
2. GLKS „Echo” Zawada - LKS „Grom” Różaniec
28.03.2004 (Niedziela)
3. LKS „Grom” Różaniec – ŁKS „Korona”
Łaszczów 04.03.2004 (Niedziela)
4. LKS „Grom” Różaniec - MPKS „Nord 98”
Wysokie 11.04.2004 (Niedziela)
5. GKS „Sparta” Woźuczyn - LKS „Grom”
Różaniec 18.04.2004 (Niedziela)
6. LKS „Grom” Różaniec – GKS „Ostoja”
Skierbieszów 25.04.2004 (Niedziela)
7. „Róztocze” Szczebrzeszyn - LKS „Grom”
Różaniec 28.04.2004 (Środa)
8. LKS „Grom” Różaniec – KS „Hetman” II
Zamość 02.05.2004 (Niedziela)
9. MLKS „Kryształ” Werbkowice - LKS „Grom”
Różaniec 09.05.2004 (Niedziela)
10. LKS „Grom” Różaniec – KS „Sokół” Zwierzyniec
16.05.2004 (Niedziela)
11. KS „Relaks” Księżpol - LKS „Grom” Różaniec
19.05.2004 (Środa)
12. LKS „Grom” Różaniec – LKS „Iskra” Koniuchy
23.05.2004 (Niedziela)
13. MKS „Unia” Hrubieszów” - LKS „Grom”
Różaniec 30.05.2004 (Niedziela)
14. LKS „Grom” Różaniec – GKS „Omega” Stary
Zamość 06.06.2004 (Niedziela)
15. LKS „Metalowiec” Goraj - LKS „Grom”
Różaniec 13.06.2004 (Niedziela)

B. Antolak

CHOINKOWY CZAS...

„Wczoraj rolaś na polanie, a dziś przysłaś do nas,
jakie mile to spotkanie, choinko zielona...”

Słowa tej piosenki rozpoczęła się w Szkole Podstawowej im. Kard. S. Wyszyńskiego w Różańcu Drugim, w sobotę, 24 stycznia 2004 r., uroczystość choinkowa. Następnie uczniowie wraz z nauczycielami i rodzicami mieli okazję obejrzeć dwa przedstawienia:



Pierwsze - „Świeć gwiazdeczko nam...” - w wykonaniu klasy 0. To było wielkie przeżycie, zarówno dla rodziców, którzy przygotowali piękne przebrania i rekwizyty, jak i dzieci, gdyż był to ich pierwszy występ przed tak wielką widownią. Pokazały one, jak kiedyś kolędnicy odwiedzali domy z gwiazdą i kolędami.

I drugie - „Słowik”, wg baśni H. Ch. Andersena, które przygotowali uczniowie z klasy IV wraz z panią Jadwigą Patro. Było na co popatrzeć! Przyciągająca oko dekoracja, pomysłowe stroje i ciekawa prezentacja treści utworu.

Dziewczynki z klasy V zaprezentowały układ choreograficzny do muzyki dyskotekowej, który same wymyśliły. Po zakończeniu części artystycznej, wszyscy udali się na salę balową, którą zastępował udekorowany korytarz. Do tańca przygrywał zespół z Obszy. Na „parkiecie” królowały dziewczynki z klasy 0. To one pierwsze zadedykowały swojej wychowawczyni piosenkę i, oczywiście, porosiły ją do tańca. Starsze klasy również stanęły na wysokości zadania. Także były dedykacje dla wychowawczyń i wspólne tańce. Rodzice z zadowoleniem przyglądali się swoim pociechom. Zabawa skończyła się po godzinie 22-giej, co świadczyło o tym, że to był udany wieczór.

Violetta Łukaszczyk- Rożek

STOWARZYSZENIE DIABETYKÓW W POLSCE KOŁO NR 1 W TARNOGRODZIE

prowadzi swoją działalność od dziewięciu miesięcy. Przez ten okres odbywały się comiesięczne spotkania na których poruszano problemy, z którymi borykają się pacjenci :

Lek.med. Roman Cichocki omówił sprawy organizacyjne oraz niebezpieczeństwa związane ze stopą cukrzycową, potrzebą stałego monitorowania leczenia cukrzycy, zaburzeniami metabolicznymi występującymi w przypadku obniżonego i podwyższonego poziomu cukru we krwi. Lek. okulista H. Korona poruszył temat profilaktyki powikłań okulistycznych w cukrzycy, laseroterapii, potrzeby stałej opieki okulistycznej. Przedstawiciel Servier wystąpił z wykładem na temat przyczyn powstawania cukrzycy. Dietetyk B. Król mówił o diecie, którą powinni stosować pacjenci z cukrzycą. Wykład ten spotkał się z bardzo dużym zainteresowaniem i na prośbę pacjentów temat ten będzie kontynuowany na następnych spotkaniach. Na wiosnę planowane jest spotkanie z lekarzem diabetologiem panią dr Kramarczuk oraz dr Krzesińskim, okulistą.

Dzięki uprzejmości producenta glukometrów możemy wypożyczać glukometry pacjentom do domu i tam mogą sami dokonywać pomiarów glikemii. Planujemy zwiększenie ilości glukometrów oraz dokupienie aparatów do pomiaru ciśnienia krwi. Obecnie prawidłowe leczenie cukrzycy wymaga stałej kontroli poziomu cukru, w czym pomaga własny glukometr. Zarząd koła wystąpił do potencjalnych sponsorów o pomoc finansową, która będzie przeznaczona na w/w zakupy.

Bardzo cieszymy się z nawiązania współpracy z samorządem i Panem Burmistrzem Decem, co zaowocowało pomocą materialną dla koła. Koło korzysta z sali w Tarnogrodzkiej Domu Kultury, w której odbywają się spotkania, za co dziękujemy Panu Dyrektorowi Dubajowi.

Nawiązano współpracę z Powiatowym Kołem Diabetyków w Biłgoraju. Uzyskaliśmy od nich dużo cennych informacji organizacyjnych i planujemy dalszą współpracę.

O potrzebie wymiany doświadczeń i poszerzania wiedzy o cukrzycy świadczy

frekwencja na spotkaniach. Na każdym spotkaniu obecnych jest około 30 osób. Mamy cichą nadzieję, że ilość członków koła będzie się systematycznie powiększać o pozostałych pacjentów z cukrzycą.

Wszystkich zainteresowanych zapraszamy do Tarnogrodzkiego Domu Kultury *w pierwszy czwartek miesiąca o godzinie 16⁰⁰*. Spotkania trwają do dwóch godzin.

Informacje na temat działalności koła można uzyskać u pracowników NZOZ „Przychodnia Lekarska” w Tarnogrodzie oraz na tablicy ogłoszeń.

Zarząd Koła.

ZAPALENIE ZATOK - POZNAJ SWOJĄ CHOROBE

Co to są zatoki przynosowe?

Zatoki przynosowe są to przestrzenie powietrzne w kościach twarzowej części czaszki. Otaczają one jamę nosową i oczodoły, od wewnątrz wyścielone są bardzo delikatną błoną śluzową. Zatoki przynosowe pełnią wiele funkcji, m.in. gromadzą ogrzane i oczyszczone powietrze, dzięki nim głos staje się dźwięczny. Warunkiem zdrowia zatok przynosowych jest zachowanie możliwości odpływu śluzu i wymiany powietrza.

Co oznacza zapalenie zatok przynosowych?

O zapaleniu zatok przynosowych mówimy, gdy zakażeniu ulega pokrywająca je błona śluzowa. Zakażenie może być wywołane przez bakterie, wirusy i grzyby. W tej sytuacji obrzęk błony śluzowej zamyka ujścia zatok, wewnątrz których gromadzi się śluz, będący pożywką dla bakterii chorobotwórczych. Stan zapalny oraz podwyższone ciśnienie powodują ból i uczucie rozpierania w okolicach chorych zatok, będące najczęstszymi objawami tej choroby. Zapalenie zatok może mieć charakter ostry lub przewlekły.

Ostre zapalenie zatok przynosowych jest bardzo powszechne. Towarzyszy ono zwykle zapaleniu błony śluzowej jamy nosowej, które określamy potocznie jako przeziębienie i katar. Dolegliwości ze strony zatok utrzymujące się ponad 4 tygodnie

świadczą o powikłanym przebiegu zapalenie i mówi się wtedy o **podoстрыm zapaleniu zatok przynosowych**.

Przewlekłe zapalenie zatok przynosowych

może być następstwem niewłaściwie leczonego ostrego zapalenia, zbyt szybkiego przerwania antybiotykoterapii po pierwszych objawach poprawy. Sprzyja temu występowanie nieprawidłowości anatomicznych, alergii, polipów lub niedoborów odporności. Przyczyną przewlekania się procesu zapalnego jest trwałe zablokowanie ujść zatok przynosowych przez zmienioną zapalnie błonę śluzową i zaleganie zapalnej wydzieliny.

Przyczyny zapalenia zatok przynosowych:

1. przeziębienia;
2. alergia;
3. skrzywienie przegrody nosa;
4. nieprawidłowa budowa jamy nosowej;
5. polipy nosa;
6. zmiany zapalne w jamie ustnej, np. próchnica zębów;
7. zbyt suche powietrze;
8. duże zapylenie powietrza;
9. inne.

Objawy zapalenia zatok przynosowych:

Ostre zapalenie zatok:

- ból głowy, nasilający się przy ucisku i opukiwaniu chorej zatoki;
- ból twarzy w okolicy chorej zatoki, nasilający się przy schylaniu i kaszlu;
- uczucie rozpierania w okolicy oczu
- niedrożność nosa;
- katar
- objawy ogólne: gorączka, uczucie rozbicia, złe samopoczucie, brak apetytu.

Przewlekłe zapalenie zatok:

- niedrożny nos;
- śluzowo-ropna wydzielina z nosa;
- bóle i uczucie rozpierania twarzy;
- bóle głowy;
- objawy ogólne: napady kaszlu, rozdrażnienie, stałe zmęczenie.

Wystąpienie objawów wskazujących na zapalenie zatok przynosowych wymaga zawsze zgłoszenia się do lekarza, mimo że często wydaje

się nam, że to tylko katar lub zwykłe przeziębienie. Zlekceważenie wczesnej postaci zapalenia zatok może spowodować przejście procesu zapalnego w stan przewlekły .

Nawracające ostre zapalenia zatok (4-6 epizodów w ciągu roku) wymagają konsultacji laryngologicznej, podczas której lekarz na podstawie przeprowadzonych badań może uznać za celowe wykonanie zabiegu operacyjnego.

Leczenie zapalenia zatok przynosowych:

Leczenie zachowawcze:

- antybiotykoterapia;
- leki działające przeciwzapalnie;
- leki obkurczające błonę śluzową jamy nosa;
- leki rozrzedzające śluz (mukolityczne);
- niekiedy leki przeciwbólowe,
- płukanie jamy nosowej.

Leczenie zabiegowe:

- nakłucie i płukanie jamy zatoki;
- wytworzenie otworu pomiędzy jamą zatoki a jamą nosową;
- operacje endoskopowe.

Powikłania zapalenia zatok przynosowych:

4. zmiany przerostowe śluzówki zatok, np. polipy, powodujące „nosową mowę”;
5. zapalenie tkanek miękkich oczodołu (podwójne widzenie, obrzęk powiek, zaczerwienienie spojówek, wytrzeszcz gałek ocznych);
6. zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, ropnie okołooonowe;
7. ropnie mózgu;
8. zapalenie szpiku kości czołowej;
9. zakrzepica zatoki jamistej.

Wszelkie powikłania zapalenia zatok są pilnym wskazaniem do konsultacji laryngologicznej oraz wdrożenia szybkiego i intensywnego leczenia specjalistycznego.

Opracowała lek. med. Ewa Cichocka

REGULAMIN

konkursu na najbardziej zadbaną posesję w Mieście i Gminie Tarnogród.

I. Informacje ogólne.

1. Konkurs na najbardziej zadbaną posesję w Mieście i Gminie Tarnogród organizowany jest z inicjatywy Burmistrza Tarnogrodu.
2. Patronat nad konkursem sprawuje Burmistrz Tarnogrodu.
3. Wszelkie czynności organizacyjno-merytoryczne związane z konkursem prowadzi Referat Rolnictwa, Środowiska i Gospodarki Gruntami Urzędu Miejskiego w Tarnogrodzie.

II. Założenia organizacyjno-merytoryczne.

1. Nadrzędnym celem konkursu jest poprawa estetyki Miasta i Gminy Tarnogród.
2. Konkurs ma charakter ogólnogminny i jest rozgrywany raz do roku w dwóch kategoriach:
 - a) posesje o typowej zabudowie jednorodzinnej (bez budynków inwentarskich),
 - b) posesje o typowej zabudowie zagrodowej (z budynkami inwentarskimi).
3. Konkurs przebiegał będzie w dwóch etapach:
 - a) najbardziej zadbaną posesję w każdym sołectwie,
 - b) najbardziej zadbaną posesję w mieście i gminie.
4. W trakcie konkursu poddane zostaną ocenie wszelkie działania na rzecz ochrony środowiska (gospodarka odpadami komunalnymi stałymi i ciekłymi) oraz estetyka i wygląd ogólny posesji.
5. Najwyżej ocenione posesje w poszczególnych miejscowościach i gminie uhonorowane zostaną nagrodami.
6. W konkursie może wziąć udział każda posesja z terenu Miasta i Gminy.
7. Zgłoszenia posesji do konkursu dokonuje Rada Sołecka, Zarząd Dzielnicy.

III. Termin konkursu.

1. Zgłoszenie otwarcia konkursu i rozesłanie informacji do sołectw – **30.03.2004r.**
2. Termin zgłoszenia do konkursu - **30.05.2004r.**

3. Oficjalne ogłoszenie wyników konkursu oraz wręczenie nagród i wyróżnień do **20.09.2004r.**

IV. Komisja konkursowa.

Oceny zgłoszonych posesji dokonuje komisja powołana Zarządzeniem Burmistrza Tarnogrodu.

V. Nagrody.

Wyróżnione posesje otrzymają nagrody rzeczowe ufundowane przez Burmistrza Tarnogrodu.

Burmistrz Tarnogrodu

Michał Dec

Tarnogród, dnia 2004-03-01

Uchwała Nr XI / 77 /2003 Rady Miejskiej w Tarnogrodzie z dnia 30 grudnia 2003 r.

w sprawie uchwalenia budżetu Gminy na 2004 r.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 4, pkt. 9 lit. d, i oraz pkt. 10 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. Nr 142 z 2001 r. poz.1591) oraz art. 122, art. 128 ust. 2, art. 135 ust. 2 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 155, poz. 1014 z późn.zm.) Rada Miejska w Tarnogrodzie uchwała, co następuje:

§ 1

1. Uchwała się dochody budżetu Gminy, zgodnie z załącznikiem nr 1, na kwotę 11.951.387 zł, w tym :
 - dochody związane z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych ustawami na kwotę 786.736,00 zł
 - dochody związane z realizacją zadań powierzonych przez inne jednostki samorządu terytorialnego na kwotę 4.000,00 zł
 - dochody z tytułu wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na kwotę 93.000,00 zł
2. Ustala się wydatki budżetu Gminy zgodnie z załącznikiem nr 2, na kwotę 12.791.934,00 zł, w tym :
 - wydatki związane z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych ustawami na kwotę 786.736,00 zł,

- wydatki na realizację zadań określonych w programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na kwotę 93.000,00 zł,
- wydatki związane z realizacją zadań powierzonych 4.000,00 zł

3. Ustala się niedobór budżetowy w kwocie 840.547,00 zł

4. Ustala się przychody budżetu w wysokości 1.853.207,00 zł i rozchody budżetu w wysokości 1.012.660,00 zł.

Przychody i rozchody klasyfikowane w/g paragrafów określających źródło przychodu lub rozdział rozchodu, zestawienie w załączniku nr 3.

§ 2

Ustala się rezerwę celową o łącznej kwocie 28.162 zł na następujące wydatki :

- doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli zgodnie z art. 70 Karty Nauczyciela 28.162,00 zł.

§ 3

Ustala się wydatki na zadanie inwestycyjne w wysokości 4.535.661,70 zł –zgodnie z załącznikiem nr 4.

§ 4

Ustala się plan przychodów Gospodarstwa Pomocniczego w łącznej kwocie 1.972.850 zł, w tym dotacje z budżetu 23.700 zł w tym:

- dopłata do zrzutu 1 m³ ścieków w kwocie 18.000 zł
 - dopłata do wody od 1 m³ w kwocie 5.700 zł
- oraz wydatków gospodarstwa w kwocie 1.972.850,00 zł, w tym wpłata do budżetu 0 – zgodnie z załącznikiem nr 5.

§ 5

Uchwala się plan przychodów Miejsko-Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska w kwocie 9.100,00 zł, w tym dotacja z budżetu 0 zł, oraz wydatków funduszu w kwocie 9.100,00 zł. Plan finansowy funduszu stanowi załącznik nr 6.

§ 6

1. Ustala się dotację dla gminnych instytucji kultury w łącznej kwocie 338.200,00 zł zgodnie z załącznikiem nr 7.
2. Ustala się dotacje dla podmiotów nie zaliczonych do sektora finansów publicznych i nie działających w celu osiągnięcia zysku na cele publiczne

związane z realizacją zadań gminy w łącznej kwocie 63.000,00 zł zgodnie z załącznikiem nr 8.

§ 7

Określa się środki do dyspozycji sołectw w kwocie 75.000,00 zł zestawionych w załączniku Nr 9.

§ 8

1. Upoważnia się Burmistrza Tarnogrodu do dokonywania przeniesień planowanych wydatków w ramach działów klasyfikacji budżetowej.

2. Upoważnia się Burmistrza Tarnogrodu do dokonywania zmian między zadaniami w ramach działu.

§ 9

Ustala się maksymalną wysokość pożyczek i kredytów krótkoterminowych zaciągniętych przez Burmistrza Tarnogrodu w roku budżetowym w kwocie 1.000.000,00 zł.

§ 10

1. Upoważnia się Burmistrza Tarnogrodu do zaciągania długu /zobowiązań/ oraz spłat zobowiązań w granicach kwot określonych w załączniku nr 2 /Wydatki budżetu Gminy w 2004 r./, w załączniku nr 3 /Przychody i rozchody budżetu Gminy/, załącznik nr 4 /Wykaz inwestycji gminnych realizowanych w 2004 r./

2. Burmistrz Tarnogrodu może samodzielnie zaciągnąć zobowiązania do sumy 2.500.000,00 zł.

§ 11

Zobowiązuje się Burmistrza Tarnogrodu do przedstawienia pisemnej informacji o przebiegu wykonania budżetu za pierwsze półrocze w szczególności uchwały budżetowej.

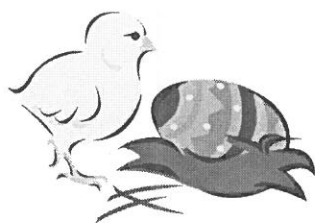
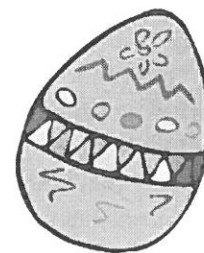
§ 12

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Tarnogrodu.

§ 13

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.

*Przewodniczący
Rady Miejskiej w Tarnogrodzie
Ryszard Kowal*



Gmina Tarnogród za dotychczasowe osiągnięcia i działania na rzecz ochrony środowiska otrzymała tytuł „Mecenas Polskiej Ekologii” nadany przez prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w ramach V Edycji Konkursu Ekologicznego „Przyjaźni Środowisku” i znalazła się w grupie 5 gmin w kraju, które otrzymały ten tytuł.

KRONIKA WYDARZEN

*

20 lutego o godz. 11.00 strażacy rozpoczęli akcję usuwania nadłamanych wskutek silnego wiatru konarów drzew, które leżały na jezdni.

*

9 lutego na uroczystej ceremonii prezydent RP Aleksander Kwaśniewski wręczył certyfikaty „Gmina przyjazna środowisku”. Wśród laureatów znalazła się także gmina Tarnogród. Burmistrz Michał Dec odebrał w stolicy przedłużenie prawa do certyfikatu „Gmina Tarnogród Przyjazna Środowisku”. W związku z tym Tarnogród otrzymał tytuł „Mecenasa Polskiej Ekologii”.

*

Na placu Zespołu Szkół Agrotechnicznych w Różańcu II stanie maszt telefonii komórkowej Plus GSM. Wieża będzie miała 50 m wysokości, a kontener z aparaturą wymiary 12 x 14m². Lokalizacja stacji odbędzie się bez kolizji dla funkcji obecnej terenu. Dyrekcja szkoły nie podpisała jeszcze umowy z przedstawicielami firmy. Wstępnie ustalono, że za dzierżawę gruntu ZSA otrzyma 250 euro miesięcznie.

*

11 i 12 lutego w Zespole Szkół Ekonomicznych w Tarnogrodzie rozegrano III Noworoczny Turniej Piłki Siatkowej o puchar burmistrza Michała Deca. Wśród chłopców zwyciężyła drużyna Zespołu Szkół Budowlanych i Ogólnokształcących w Biłgoraju. Drugie miejsce zajęli uczniowie z Regionalnego Centrum Edukacji Zawodowej w Biłgoraju, trzecie – zawodnicy z Zespołu Szkół Leśnych w Biłgoraju. W kategorii dziewcząt pierwsze miejsce zajęła drużyna „Szóstka numer 2”, drugie - „Szóstka numer 1” (obie z

Powiatowego Gimnazjum nr 1 w Biłgoraju), trzecie – zawodniczek gospodarzy.

*

Tylko do matury, a więc do czerwca 2004r. mieszkać będzie 11 uczennic w internacie Zespołu Szkół Ekonomicznych w Tarnogrodzie. Od września są tylko dwie osoby chętne do zamieszkania, uczennice obecnych klas drugich. W tej sytuacji wszczęta zostanie procedura likwidacji internatu. W internacie znajdują się 44 miejsca noclegowe nowo wyremontowane, kuchnia i kotłownia. Przejęciem budynku zainteresowane są władze samorządowe Tarnogrodu, które partycypowały w kosztach remontu.

*

6 marca, na teren Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej przybył Cudowny Obraz Matki Boskiej Częstochowskiej. Nawiedzenie Obrazu w Tarnogrodzie odbyło się w dniach 19 – 20 marca.

*

W dniach 30 stycznia - 1 lutego odbył się XXIX Międzywojewódzki Sejmik Zespołów Teatralnych w Tarnogrodzie. Podczas przeglądu zaprezentowało się 14 zespołów z województw: lubelskiego, mazowieckiego, małopolskiego i podkarpackiego. Zespoły otrzymały dyplomy i upominki.

Sejmikowi towarzyszyły imprezy:

- widowisko słowno-muzyczne „Wesele” w wykonaniu nauczycieli, rodziców i uczniów ze Szkoły Podstawowej w Tarnogrodzie
- wystawa fotograficzna „Ludzie Sejmiku”
- wystawa sztuki ludowej Koło STL Biłgoraj
- prezentacja kosmetyków firmy AVON.

*

W dniu 30 stycznia 2004r. po uroczystym otwarciu Sejmiku Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski odznaczeni zostali: Antoni Gruszka – Sekretarz Urzędu Miejskiego w Tarnogrodzie, Władysław Dubaj – Dyrektor Tarnogrodzkiego Ośrodka Kultury. Odznaczenie wręczyli Pan Andrzej Kurowski – Wojewoda Lubelski i Henryk Makarewicz – Marszałek Województwa lubelskiego i Micha Dec - Burmistrz Tarnogrodu. Dyplom Ministra Kultury za zasługi w upowszechnianiu kultury przyznano Pani Teodorze Bryle. Dyplom wręczył Krzysztof Marszałek Wicedyrektor Departamentu Współpracy z Samorządami i Upowszechniania Kultury Ministerstwa Kultury.

*

Koło Diabetyków w Tarnogrodzie zajmuje się propagowaniem wiedzy o cukrzycy i profilaktyką tej choroby. Organizuje też szkolenia pacjentów w zakresie podawania leków i kontroli poziomu cukru, szkolenia dietetyczne. Chorym na cukrzycę służy pomocą prawną w uzyskaniu skierowań na leczenie sanatoryjne. Diabetycy z Tarnogrodu spotykają się w każdy pierwszy czwartek miesiąca o godz. 16 w Tarnogrodzkim Ośrodku Kultury.

*

28 grudnia 2003r. Orkiestra Dęta kołędowała w kościele parafialnym w Tarnogrodzie, tego samego dnia została także zaproszona do kościoła parafialnego w Sieniawie. 4 stycznia 2004r. kołędowała w kościele w Różańcu i na Woli Różanieckiej, a 18 stycznia wzięła udział w Koncercie Kolęd.

*

W dniu 5 grudnia 2003r. odwiedził naszych najmłodszych Święty Mikołaj. Sala widowiskowa ledwie pomieściła zniecierpliwionych milusińskich.

W oczekiwaniu na Dostojnego Gościa na scenie zaprezentowały się dzieci z zespołów tanecznych TOK. Każda z trzech grup prezentowała swój program: tańczyła i śpiewała. Kiedy wreszcie pojawił się upragniony Gość, w pierwszej kolejności obdarował małych tancerzy, a następnie rozdał prezenty pozostałym dzieciom. Paczek wystarczyło dla wszystkich.

*

W ostatnich dniach ferii zimowych tj. 26 i 27 lutego 2004r. kółko taneczne zorganizowało warsztaty taneczne dla starszych dzieci z zespołów tanecznych. Tym razem uczyli się tańczyć disco. Warsztaty sfinansowano ze składek członków zespołów.

*

Dnia 18 stycznia 2004r. odbył się finał II części Konkursu „BOŻE NARODZENIE: PIEŚNI – PLASTYKA”. Konkurs ten przebiegał w dwóch etapach tj. plastycznym i muzycznym.

W części muzycznej wystąpiły:

1. Zespół taneczny TOK z inscenizacją „Kolędowanie z Gwiazdą”
2. Szkoła Podstawowa z Korchowa
3. Szkoła Podstawowa z Luchowa Górnego
4. Szkoła Podstawowa z Różańca I
5. Szkoła Podstawowa z Różańca II
6. Przedszkole Miejskie – Tarnogród
7. Publiczne Gimnazjum – Tarnogród
8. Chór Publicznego Gimnazjum – Tarnogród
9. Chór Szkoły Podstawowej – Tarnogród
10. Uczniowie PG – Tarnogród
11. Ognisko Muzyczne
12. Kapela Ludowa TOK
13. Orkiestra Dęta

*

Władze tarnogrodzkie wydają bony paliwowe miejscowym rolnikom na kwotę 22,40zł. Każdy zainteresowany może odebrać dodatek do końca marca. Bony należy zrealizować do końca kwietnia.

*

W budynku Urzędu Miasta w Tarnogrodzie otwarto punkt konsultacyjny, w którym można uzyskać informacje na tematy związane z rolnictwem. Wskazówek wszystkim zainteresowanym udzielają pracownicy Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w pokoju numer 2.

*

Na podstawie decyzji komendanta powiatowego policji z dniem 1 marca 2004 został zlikwidowany komisariat policji w Tarnogrodzie. W jego miejsce został utworzony posterunek, w którym funkcję kierownika pełni teraz aspirant sztabowy Jan Pułapa.

*

W bieżącym roku przypada 530 rocznica utworzenia województwa lubelskiego. W związku z tym Samorząd Województwa Lubelskiego planuje w czerwcu 2004 roku zorganizować w różnych częściach naszego regionu uroczystości nawiązujące do tego święta, m.in. w Tarnogrodzie

*

25 lutego 2004 w miejscowości Różaniec II spaliła się część dachu miejscowej remizy strażackiej. Podczas sesji Rady Miasta w Tarnogrodzie poinformowano, że remont pokrycia dachowego wyniesie około 12 tys. zł.

*

Na początku tego roku prowadzone były procedury przetargowe na inwestycje:

1. Budowa Oczyszczalni Ścieków w Różańcu I wraz z odcinkiem kanalizacji – w zakres wchodzi kpl. oczyszczalnia z odcinkiem kanalizacji, przepompownią ścieków i kanałem ciśnieniowym. W dniu 25 lutego dokonano otwarcia ofert. Wpłynęła jedna oferta, cena jej wyniosła 3.304 286,62 zł brutto od Przedsiębiorstwa Budowlano – Usługowego EKOMEL S-ka. Z o.o. w Janowie Lubelskim.

2. Budowa kanalizacji sanitarnej dla Różańca I. Termin przetargu ustalono na dzień 25 marca 2004r.
3. Budowa drogi gminnej w Woli Różanieckiej Kolonia o długości 782,00 mb. Wysłano zaproszenia do 4 Przedsiębiorstw Robót Drogowo-Mostowych o przetargu. Termin przetargu ustalono na dzień 25 marca 2004r.

Rozstrzygnięcie przetargu i podpisanie umowy z wykonawcą musi nastąpić przed końcem kwietnia 2004r., to jest przed akcesją Polski do Unii Europejskiej.

Złożono wstępny wniosek o dofinansowanie budowy drogi w Różańcu II do Kol. Bolesławin ze środków Biura ds. Usuwania Skutków Klęsk Żywiolowych.

Opracowano projekt budowlany, uzyskano pozwolenie na budowę zjazdów oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu na drodze Przedm. Płuskie Wschód. Złożono wniosek w Lubelskiej Agencji Rozwoju Regionalnego o dofinansowanie w ramach środków Phare 2000.

W trakcie opracowania jest projekt budowlany kanalizacji sanitarnej ul. Przedm. Płuskie Wschód (pozostała część) ul. Biłgorajska, Wójtostwo.

*

Kościół p.w. Przemienienia Pańskiego w Tarnogrodzie został oświetlony lampami. W godzinach nocnych widoczne są elementy barokowe wykonane z piaskowca. Kościółek św. Rocha także został oświetlony.

*

W dniu 27 marca 2004 w sali klubowej Tarnogrodzkiego Ośrodka Kultury odbył się wieczór poezji Piotra Kupczaka z Różańca. W czasie spotkania autor prezentował tomik wierszy wydany w 2003 roku.

*

Zespół Teatralny Tarnogrodzkiego Ośrodka Kultury wystąpił w Ulanowie w dniu 14.01.2004 ze sztuką Iwony Pawłowicz „Wszystko zależy od dziadka”.

*

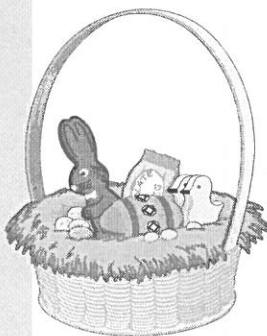
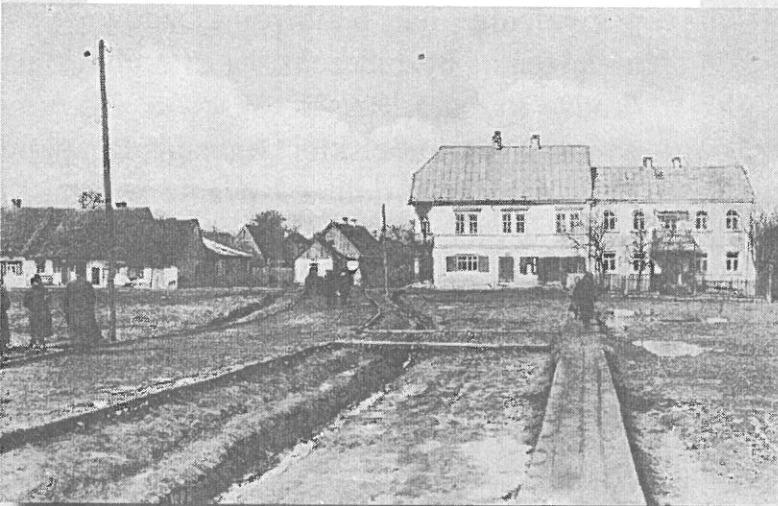
6 kwietnia 2004r. w Tarnogrodzkim Ośrodku Kultury odbędzie się XXVIII Turniej Sztuki Recytatorskiej imienia B. Leśmiana. Serdecznie zapraszamy dzieci i młodzież do wzięcia udziału.

*

W dniu 23 lutego stara chałupa znajdująca się przy ulicy Przedmieście Bukowskie w Tarnogrodzie przemieniła się w plan filmowy. W starym domu Państwa Świtków powstał film o pieczeniu pieroga w Tarnogrodzie. Film nakręciła Telewizja Lublin. Był emitowany w Panoramie oraz Teleexpressie.

ZAGADKI FOTOGRAFICZNE

Prezentujemy Państwu fragmenty starego i nowego Tarnogrodu. Prosimy o pomoc w rozwikłaniu zagadki. Opinie należy zgłosić telefonicznie na adres Tarnogrodzkiego Towarzystwa Regionalnego.



KRZYŻÓWKA

	1																			
2																				
	3																			
4																				
	5																			
6																				
	7																			
8																				
	9																			
10																				
	11																			
12																				
	13																			
14																				
	15																			
16																				
	17																			
18																				
	19																			
20																				
	21																			

1. Wydarzenia z pewnej dziedziny wg kolejnych dat.
2. Imię Salety – boksera.
3. Miejsce kupna i sprzedaży starych druków, czasopism, książek.
4. Osoba wynajmująca część mieszkania, podnajemca.
5. Podmokły teren porośnięty szuwarami, bagno, mokradło.
6. Przeprowadza analizę np. krwi.
7. Artysta cyrkowy wykonujący ćwiczenia akrobatyczne.
8. Mieszkaniec północnego regionu Polski.
9. Helena dla Heleny.
10. Jaś, który ukończył 14 lat.
11. Dawny system uprawy roli w cyklu 3 – letnim.
12. Inaczej aptekarz.
13. Drobnny skorupiak słodkowodny, pokarm suszony dla ryb akwariowych.
14. Skupienie kwiatów na pędzie rośliny.
15. Naśladowanie dźwięków np. zwierząt lub odgłosów przyrody.
16. Miasto w Kotlinie Sandomierskiej z kopalnią siarki.
17. Rosyjska polityka wynarodowienia np. narzucanie j. rosyjskiego ludziom innej narodowości.
18. Przedmiot wykonany ręcznie.
19. Studenta – indeks; ucznia -
20. Człowiek z wadą wzroku.
21. Dziewiąta litera naszego alfabetu.

WYDAWCA: Tarnogrodzkie Towarzystwo Regionalne **ADRES:** 23-420 Tarnogród ul. Rynek 18, tel. 689 70 21
SPOŁECZNA RADA REDAKCYJNA: Maria Buzuk, Renata Ćwik, Władysław Dubaj, Kazimiera Dyjak, Monika Komosa, Beata Aleksandra Kowal, Krystyna Kowal, Anna Kuziak, Elżbieta Maško, Bożena Śmieciuch, Małgorzata Paul-Zajac, Dariusz Zajac.
ZDJĘCIA: Grzegorz Piskorski, Julian Książ, Stanisław Dołomiszewicz.
 Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i adiustacji tekstów.

CUDOWNY OBRAZ W TARNOGRODZIE w dniu 19 marca 2004 r.

Z MARYJĄ W TRZECIE TYSIACLECIE



J. eks. bp Mariusz Leszczyński
Ks. Prałat Edward Ludwicki
Ksiądz Dziekan Ryszard Sierkowski